

“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього рівня бакалавр

на тему:

**“Особливості бухгалтерського обліку матеріально – виробничих запасів
в умовах застосування комп’ютерних технологій”**

Виконав: студент 4 курсу, групи ОО – 41

Спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Атаманюк Ростислав Володимирович

Керівник: викладач кафедри обліку і
оподаткування Банашкевич Т.П.

Рецензент: д.е.н., доц. Благун І.І.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Факультет _____ Економічний _____
Кафедра _____ Обліку і оподаткування _____
Освітній рівень _____ Бакалавр _____
Напрямок підготовки (Спеціальність) _____ 071 "Облік і оподаткування"
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

проф. Баланюк І. Ф.

(прізвище, ініціали)

"12" жовтня 2020 р.

ЗАВДАННЯ

НА БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Атаманюку Ростиславу Володимировичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи "Особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій"

керівник роботи Банашкевич Тетяна Петрівна, викладач кафедри обліку і оподаткування

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

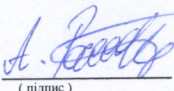
- визначити економічну суть матеріально-виробничих запасів, їх класифікація та роль в діяльності підприємства;
- вивчити визнання і оцінку матеріально-виробничих запасів згідно міжнародних та національних стандартів обліку;
- розглянути нормативно-правову базу дослідження обліку матеріально-виробничих запасів;
- вивчити організацію обліку операцій з матеріально-виробничими запасами;

- визначити особливості використання матеріально-виробничих запасів та відображення їх в обліку;
- розглянути облік операцій з матеріально-виробничими запасами в умовах використання інформаційних технологій;
- запропонувати шляхи удосконалення матеріально-виробничих запасів в умовах використання комп'ютерних технологій

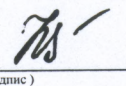
3. Дата видачі завдання 13.10.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розділ 1. Теоретичні та правові основи обліку матеріально-виробничих запасів підприємства	19.02.2021 р.	виконано
2	Розділ 2. Облік застосування матеріально-виробничих запасів підприємства	16.03.2021 р.	виконано
3	Розділ 3. Особливості обліку та шляхи вдосконалення матеріально-виробничих запасів в умовах використання комп'ютерних технологій	16.04.2021 р.	виконано

Студент
(підпис)

Атаманюк Р.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи
(підпис)

Банашкевич Т.П.
(прізвище та ініціали)

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на бакалаврську роботу
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
студента *четвертого* курсу групи ОО-41

Атаманюка Ростислава Володимировича

на тему: ***“Особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій”***

Актуальність теми. Матеріально-виробничі запаси замають важливе значення у діяльності кожного підприємства, організації, установи, оскільки є основою процесу виготовлення продукції, виконання робіт і надання послуг. Різноманітність їх функціонального призначення зумовлює виокремлення класифікаційних груп, перелік яких залежить від специфіки функціонування суб'єкта.

Правильна оцінка запасів облік їх надходження, зберігання та списання, аналіз формування та використання при одночасному дотриманні вимог діючого законодавства через проведення аудиторських перевірок, підвищують ефективність діяльності господарюючого суб'єкта. Це, у свою чергу, позитивно впливає на якість результатів його виробничого процесу, що важливо в умовах конкурентної боротьби між підприємствами. Все зазначене зумовлює об'єктивну необхідність пошуку методів удосконалення особливостей бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій у суб'єктів господарювання, що засвідчує актуальність даної роботи.

Мета дослідження. Розкриття економічного значення та методики обліку

матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Об'єкт дослідження. Процес обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення бакалаврської роботи щодо обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій на підприємстві мають рекомендаційний характер для практичної апробації.

Загальний висновок. Бакалаврська робота Атаманюка Ростислава Володимировича на тему: "Особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій" є завершеним, поглибленим, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом і оформленням відповідає вимогам щодо таких робіт, допускається до захисту з оцінкою "добре", а її автор заслуговує присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

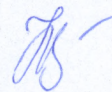
Науковий керівник:

викладач кафедри обліку і оподаткування

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

"7" червня 2021 р.

Т.П. Банашкевич

РЕЦЕНЗІЯ

на бакалаврську роботу

студента 4 курсу групи ОО-41

Атаманюка Ростислава Володимировича

на тему: ***“Особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп’ютерних технологій”***

Актуальність теми. Питання обліку запасів є особливо актуальним в аспекті необхідності швидкого отримання належної інформації. Алгоритм відображення їх в обліку не відповідає вимогам сьогодення.

Для належного та ефективного управління будь-якою діяльністю організації, установи чи підприємства необхідно безпомилково організувати систему обліку запасів та привести її у відповідність з вимогами сучасного стану.

Самостійні розробки і пропозиції автора. У роботі автором досліджено та розкрито методику матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп’ютерних технологій на базі досліджуваного підприємства.

Практичне значення роботи. Реалізація внесених пропозицій і рекомендацій дозволить покращити фінансовий стан досліджуваного підприємства в умовах антикризового управління.

Загальний висновок. Бакалаврська робота Атаманюка Ростислава Володимировича на тему: “Особливості бухгалтерського обліку матеріально – виробничих запасів в умовах застосування комп’ютерних технологій” виконана відповідно до вимог, які ставляться МОН України до такого виду наукових робіт, допускається до захисту з високою позитивною оцінкою, а її автор Атаманюк Ростислав Володимирович заслуговує на присвоєння кваліфікації бакалавра з обліку і оподаткування.

Рецензент

д.е.н., доцент кафедри

менеджменту і маркетингу

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника”

“8” червня 2021 р.

Благун І.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ	
МАТЕРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність матеріально-виробничих запасів, їх класифікація та роль в діяльності підприємства	6
1.2. Визнання і оцінка матеріально-виробничих запасів згідно міжнародних та національних стандартів обліку	10
1.3. Нормативно-правова база дослідження обліку матеріально-виробничих запасів	21
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ОРГАНІЗАЦІЇ	23
2.1. Організація обліку операцій з матеріально-виробничими запасами	23
2.2. Особливості використання матеріально-виробничих запасів та відображення їх в обліку	30
2.3. Облік операцій з матеріально-виробничими запасами в умовах використання інформаційних технологій	37
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	42
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	53
ДОДАТКИ	1

ВСТУП

Актуальність теми. Питання обліку запасів на сьогоднішній день є особливо актуальним в аспекті необхідності швидкого отримання належної інформації. Існує алгоритм відображення їх в обліку не відповідає вимогам сьогодення.

Щоб оптимізувати ефективність та достовірність інформації, що отримується з метою впорядкування управління активами та покращення рівня ефективності діяльності компанії як цілісної системи надзвичайно важливо вирішити питання адаптації системи запасів в організаціях, установах та підприємствах.

Також важливо застосувати певні способи за для кількісної оцінки, втілення у життя та, перш за все, виявлення визначених заходів. До таких способів можна віднести якісний аналіз динаміки забезпеченості, контроль, нагляд та облік, що здійснюється систематично, якісний аналіз рівня забезпеченості та дослідження ефективності використання запасів. Важко працювати з значенням питання обліку запасів, адже це – основа розвитку виробництва в установах.

Для належного та ефективного управління будь-якою виробничою діяльністю організації, установи чи підприємства необхідно безпомилково організувати систему обліку запасів та привести її у відповідність з вимогами сучасного стану. Також організація обліку відображається на контролі зберігання матеріальних активів підприємства.

Дослідження нами існуючого методу обліку виробничих запасів в установах та організаціях спиртової сфери показує, що він вимагає термінової адаптації до сучасних вимог управління. Це зумовлює об'єктивну необхідність перегляду та зміни сучасного способу управління запасами. Що стосується використання зарубіжних методів, їх імплементація вимагає пристосування до реалій українського виробництва.

Варто також згадати до основні чинники, що заважають еволюції методу обліку виробничих запасів. До них належать: наявність прогалин у

нормуванні використання та реалізації запасів за їх цільовим призначенням, неактуальність та неповнота нормативно-правових актів України, що стосується контролю та обліку виробничих запасів, невідповідність існуючої практики управління запасами вимогам національного законодавства тощо.

Також факт низького рівня автоматизації обробки інформації, що становить облік виробничих запасів та недосконалість актуальних форм документації здійснюють гальмуючи вплив на розвиток даного питання.

Перевірка та облік виробничих запасів завжди були актуальним питанням як для економістів практиків, так і для вчених. Зокрема, значний доробок в обраній сфері внесли такі вчені як Ткаченко Н. М., Костирко І. Г., Білуха М. Т., Саблук П. Т., Гетьман В. Г., Дем'яненко М. Я., Усач Б. Ф., Завгородній В. П., Кірейцева Г. Г., Савицька Г. В., Пушкар М. С., Кузьмінський А. М., Линник В. Г., Мех Я. В., Литвин Ю. Я., Огійчук М. Ф., Палій В. Ф., Бордаш С. В., Підлісецький Г. М., Сук Л. К., Чебанова Н. В. та багато інших.

Ще одним проблемним моментом є відсутність єдиного теоретичного визначення терміну “матеріально-виробничі запаси”, а також різноманіття критеріїв їх класифікації та оцінки, запропоновані вченими економістами. Проблемними категоріями також є “матеріальні активи”, “матеріальні ресурси”, “виробничі запаси”, “виробничі ресурси” та інші, що вказує на доцільність проведення подальшого аналізу з метою вивчення сутності виробничих запасів.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є вивчення особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій. Для досягнення поставленої мети, що визначає зміст дослідження, в роботі було передбачено вирішити наступні основні задачі:

- визначити економічну сутність матеріально-виробничих запасів, їх класифікація та роль в діяльності підприємства;

- вивчити визнання і оцінку матеріально-виробничих запасів згідно міжнародних та національних стандартів обліку;
- розглянути нормативно-правову базу дослідження обліку матеріально-виробничих запасів;
- вивчити організацію обліку операцій з матеріально-виробничими запасами;
- визначити особливості використання матеріально-виробничих запасів та відображення їх в обліку;
- розглянути облік операцій з матеріально-виробничими запасами в умовах використання інформаційних технологій;
- запропонувати шляхи удосконалення матеріально-виробничих запасів в умовах використання комп'ютерних технологій

Предметом дослідження є методика особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Об'єктом дослідження є процес використання та обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Методи дослідження. Мета та завдання даної роботи зумовили використання наступних методів дослідження як найбільш дієвих: аналіз, синтез, дедукція, індукція, та інших загально наукових методів. Ця когорта методів використовувалася нами при дослідженні характеристик інформаційного забезпечення обліку. Також були використані вибіркового, порівняльний та статистико-економічний методи.

Що ж стосується джерельної бази даної роботи, ми звернули увагу на праці українських та закордонних вчених економістів, що стосувалися практики та теорії бухгалтерського обліку, нормативно-правових актів та методичного матеріалу у частині, що стосувався аналізу і формування інформаційних джерел про облікові реєстри та документацію виробничих запасів підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Полягає у розробці науково - обґрунтованих практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку Особливості бухгалтерського обліку матеріально-виробничих запасів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Втілення у життя розроблених нами шляхів покращення облікового процесу та вирішення проблем, пов'язаних з ним буде сприяти ефективному використанню аналітичних даних та швидкому і обґрунтованому прийняттю управлінських рішень.

Структура і обсяг роботи. Дана робота складається із вступу, 3-х розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ОБЛІКУ МАТЕРІАЛЬНО-ВІРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність матеріально-виробничих запасів, їх класифікація та роль в діяльності підприємства

Варто розпочати з того, що першорядним в дефініції виробничих запасів є аналіз змісту поняття “запаси”. В організаціях різноманітних галузей економіки ресурси представлені особливо значною і вагомою частиною активів, виробничого капіталу. Вони займають особливе місце у складі майна, переважну позицію в структурі витрат, а тому кардинально впливають на підсумки господарської діяльності та висвітлення інформації про економічний стан підприємства. [2, с. 303].

Нормативне визначення поняття “запаси” міститься у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 9 “Запаси” (рис. 1.1).

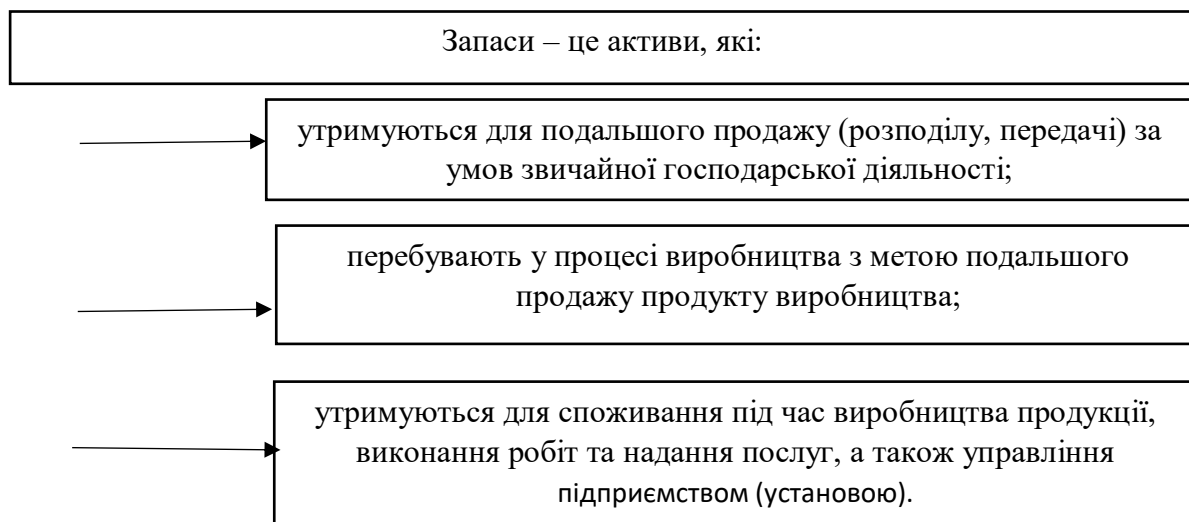

Рис. 1.1. Дефініція запасів за П(С)БО 9 “Запаси” Джерело: [3]

Дослідження академічних підходів до розуміння фінансової суті досліджуваного поняття вказує на низку протиріч в розумінні термінів. В тому числі, це використання понять “запаси”, виробничі “запаси”, “матеріальні запаси”, “матеріальні цінності”, “матеріальні ресурси”.

Спiрнiсть питань дозволила економiстам класифiкувати погляди на дефiнiцiю “запасiв” (Додаток А).

При цьому, вдало зазначає Коваль Н.І.: “Запаси визначають як наявнiсть вiдповiдних матерiальних ресурсiв, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, iншi цiнностi, необхiднi для забезпечення розширеного вiдтворення, обслуговування сфери нематерiального виробництва та задоволення потреб населення, якi ще не використовуються” [4, с. 94].

Федак Л.М. запаси пiдприємства характеризує як “ресурси (активи), тi, що в даний момент не використовуються та є власнiстю пiдприємства, перебуваючи на складах пiдприємств, на складах постачальникiв та на складах споживачiв або в iнших призначених для цього мiсцях, утримуються для забезпечення дiяльностi: виробництва, продажу, перепродажу, а також використовуються для управлiння пiдприємством” [5, с. 161].

Розглядаючи переконання нинiшнiх економiстiв на економiчну групу “виробничi запаси”, експерти вiдзначають, що невiдповiднiсть в трактуваннi вказує на те, що розкриття сутностi кожної фiнансової категорiї залежить вiд пiдбраного методу її дефiнiцiї [6, с. 149].

Аналізуючи науковi працi про змiст виробничих запасiв, Подолянчук О.А. зауважує, що вченi не виказують однозначного погляду (Додаток Б).

На думку Коваль Н.І.: “Виробничi запаси – це придбанi або самостiйно виготовленi запаси, що пiдлягають подальшiй переробцi на пiдприємствi або утримуються для iншого споживання у ходi нормального операцiйного циклу i характеризуються речовою формою, макроекономiчним змiстом, мiкроекономiчним призначенням та наявнiстю облiкової складової” [4, с. 96].

Для вивчення сутностi виробничих запасiв оглянемо нормативно-правовi документи, що стосуються облiку. У П(С)БО 9 немає точного i однозначного пояснення поняття “виробничi запаси” в аспектi бухгалтерського облiку. Втiм план рахункiв безпосередньо спрямовує до їх складу i перелiк матерiальних цiнностей, обов'язково потрiбно враховувати

як виробничі запаси підприємства. Тому для обліку застосовуються рахунки другого класу “Запаси”.

Згідно з планом рахунків такі рахунки, як 22 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” і 25 “Напівфабрикати” не зважають частиною складу виробничих запасів, а враховуються самостійно [8].

Проте, в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності радиться до статті балансу “Виробничі запаси” вводити ціну МБП, сировини, ключових і допоміжних матеріалів, палива, отриманих напівфабрикатів і комплектуючих, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, які використовуються під час типового операційного циклу [9].

Так чином, як в теоретичній літературі, так і в нормативних документах не маю певного погляду на зміст виробничих запасів. отже подібна положення впливає на можливість походження похибок при формуванні облікових інформації і подання їх в звітності. Ми погоджуємося з думкою автора Подолянчука А., що, в першу чергу, визначаючи основу виробничих запасів, потрібно брати до уваги зміст нормативно-правового регулювання обліку об'єкта, який є об'єктом дослідження.

Тому підтримуємо думку вченого про те, що “Виробничі запаси – це матеріальні оборотні активи, які протягом операційного циклу використовуються в повному обсязі для створення продукції, товарів, надання послуг, виконання робіт, а також для будь-яких господарських чи управлінських потреб підприємства” [1, с. 93].

Поділ запасів потрібний для розумної системи складу, аналітичного обліку, а до того ж для нормування, планування, обліку, аналізу, управління запасами і інших потреб бізнесу. стандартну класифікацію запасів презентована в таблиці 1.

За призначенням запаси поділяються таким чином.

Сировина - це робочі предмети, які включаються в зміст продукції і є її основою.

Службові матеріали, які закріплюються до основних матеріалів, щоб наділити їх деяким якістю, або інструменти, які беруть участь в робочому процесі, або ті, що використовуються для підтримки виробничого процесу.

Паливно-мастильні матеріали (паливо) - фінансово цей тип відноситься до службових, але займає самостійне місце в обліку через вагомого значення в використанні для енергетичних, технологічних і фінансових потреб.

Контейнери та пакувальні матеріали, що використовуються при упаковки продукції. Одноразова упаковка не входить у окрему категорію і враховується в ціні матеріалів.

Будівельні матеріали, установки та деталі, обладнання, яке використовується на об'єктах, що будуються деякі матеріальні цінності, потрібні для потреб глобального будівництва.

Запасні частини для ремонту - потрібні для ремонту, зміни амортизованих компонентів і т.д.

Матеріали, віддані на переробку - оборотні матеріальні активи, які на певний термін безкорисливо передані від підприємства-власника суб'єктам переробки для перетворення в закінчений продукт.

Сільськогосподарські матеріали - виробничі запаси сільськогосподарської організації, яка здійснює вирощуванням продукції при своїй нормальній діяльності. До групи належать: насіння, посадковий матеріал, корми, куплені у постачальників.

Аграрне виробництво і відгодівля тварин (поточні біологічні активи). До цієї категорії можна віднести: тварини різних вікових категорій на відгодівлі, птиці, бджолині сім'ї, дорослі особини, відокремлені з основної групи для збуту.

На підприємствах будь-яка категорія акцій може полягати в тисячах назв, рівень, розмірів. Для ефективного обліку запасів, який би зробив управління більш простим, а також покращив облік і планування, потрібно підготувати детальну категорію запасів. З цією метою в компаніях список найменувань окремих категорій матеріалів класифікується за певними

знаками. Матеріали розподілені на групи, і кожна клітинка поділена на підгрупи. У межах будь-якої підгрупи матеріали також діляться в залежності від якості, профілю, торгової марки і т. д.

1.2. Визнання і оцінка матеріально-виробничих запасів згідно міжнародних та національних стандартів обліку

Ціннісно-орієнтоване регулювання підприємства включає в себе застосування окремих груп ресурсів, до яких відносяться і запаси. В компаніях України запаси налічують близько 18-20% в складі оборотних активів (табл. 1), що є істотним компонентом в обліку. Відповідно нормам закону і існуючим умовам на ринку оцінка впливає на показники економічного становища організації. У відповідності з ними керівництво приймає безпомилкові і раціональні рішення по управлінню підприємством.

У сфері промисловості ресурси представляються основою тривалого ризику для організацій. Їх запаси складаються з деталей і сировини, готової і незакінченої продукції. До того як готову продукцію вдається продати, її часто необхідно транспортувати на склади, які заходяться біля підприємств оптової і роздрібної торгівлі. Промислові організації зазвичай працюють з обмеженим вибором продукції, в порівнянні з оптовими і одиничними торговцями. У той же час, вони потребують у виробничих запасах більше і розраховують на тривалий термін часу. Істотною умовою належного виконання обліку виробничих запасів є їх оцінка.

Як визначають В.В. Сопко та С.В. Андрос, “оцінка – це спосіб вартісного визначення господарських фактів і процесів, за допомогою якого натуральні (речові і трудові) характеристики перетворюються на вартісні” [13, с. 244]. Ця інтерпретація просить конкретизації, так як, цінове визначення господарських процесів компанії не є можливим: не всі активи можливо оцінити у вартісному вираженні. Більш того, абсолютно необґрунтованою з наукового аспекту є точка зору про те, що активи господарських підприємств виражаються в речовій і трудовій формах.

Методичні нюанси про порядок визнання і початкової оцінки, оцінки при вибутті та на дату балансу вказані в П (С) БО 9 “Запаси” [9], МСБО 2 “Запаси” [6] і методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [5]. Відповідно до державними стандартами обліку “запаси визнаються активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена” [9].

Виробничі запаси є одним з найбільш значущих компонентів реалізації виробничо-господарської активності підприємства. Це тип запасів, які по своїй фінансовій сутності виступають предметами праці. Їх характерна риса полягає в тому, що вони беруть участь в курсі виробництва і свою ціну абсолютно відображають на собівартості товару. Отже належне відображення і оцінка в обліку їх присутності і зменшення / збільшення впливає на ідентифікатори економічного становища. Це вносить свій внесок у прийняття керівних рішень.

Запаси в бухгалтерському обліку можуть називатися активами при двох умовах (рис. 1.2).

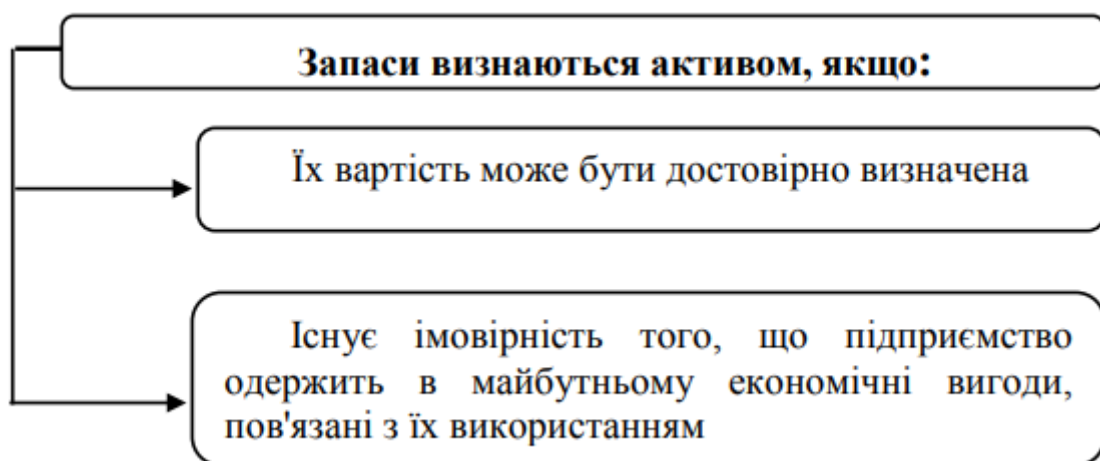

Рис. 1.2. критерії визнання запасів активами

Джерело: розроблено авторами за даними [9]

Встановлюючи ґрунтовний внесок вищеназваних економістів в формування підходів до проблеми, необхідно звернути увагу на певні теоретико-методичні аспекти, які і понині є недостатньо дослідженими в

обліковій сфері. виключно неоднозначними видаються питання розвитку правдивої початкової вартості виробничих запасів, отриманих компаніями, і її включення в рахунок в порядку бухгалтерського обліку.

Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл кажуть, що “первинною основою обліку матеріальних запасів є вартість, яка загалом визначається як сплачена ціна або видана компенсація під час їх придбання” [10, с. 164]. В ціну речових запасів, як кажуть вчені, необхідно вводити подібні компоненти: кошти рахунку-фактури, за винятком знижок, ціна фрахту, враховуючи суму страхування, окремі тарифи і податки. інші витрати, пов'язані з купівлею і заощадженням, звичайно, необхідно враховувати в собівартість речових запасів. Що стосується собівартості, відповідної витрат на покупку ресурсів в той проміжок часу, коли вони були отримані або використані протягом виробництва, її економісти радять вираховувати як ціну придбання Е. С. Хендріксен та М.Ф. Ван Бред [15].

У цьому ключі, собівартість вважається як сума грошей, сплачених раніше в майбутньому при купівлі ресурсів. втім в собівартість, як вважають деякі вчені-економісти, не потрібно включати витрати, які не плануються бути компенсованими покупцями. Тільки присутність у формулі витрат не є достатнім для того щоб враховувати в оцінці запаси. Речові активи в обліку і в балансі слід показувати у відповідності з фактичною собівартістю. Вона ділиться на два компоненти: ціна придбання і транспортно-заготівельних витрат.

Автор В. Єрофєєва [4, с. 67] відокремлює три класифікації оцінки запасів: за фактичною собівартістю; за плановими тарифами з ізольованим урахуванням відхилень практичної собівартості від планової; за оптовими розцінками з окремим обліком транспортно-заготівельних витрат. виконавши розгляд творів державних і закордонних вчених, актуальних нормативних актів що стосуються ведення обліку запасів, можливо говорити, що група теоретичних тверджень обліку цих варіантів оборотних активів просить

поліпшення і вдосконалення. Наприклад, є кілька розбіжностей в поняттях, які введені в П (С) БО 9 “Запаси” та МСБО 2 “Запаси”.

Це притаманно для компаній, що працюють із зарубіжними партнерами або представляють філії в інших країнах. За наданою інформацією цих норм бухгалтерського обліку можливо стверджувати, що повністю однаковими представляються такі властивості: оцінка на дату балансу; визначення чистої вартості реалізації; методики оцінки вибуття запасів. Разом з тим, тільки трохи сходяться подібні властивості: сфера застосування; визнання запасів; поділ запасів; перелік витрат, які не включаються до первісної вартості.

головним питанням властивості, щодо якого немає абсолютної єдності є оцінка запасів при надходженні. Так, в МСБО 2 “Запаси” в принципі назву “первісна вартість” не вживається, а по П (С) БО 9 наводиться величезний діапазон її складових. Вважаємо, що подібної детальний список всіх можливих джерел розвитку та варіантів витрат, які виконують початкову вартість представляються доцільними, адже це впливає на надійність відображення інформації про першій-ліпшій нагоді запасів в всіляких формах економічної звітності.

Експерти М. Скрипник, А. Галатенко, розглядаючи характеристики державного П (С) БО 9 “Запаси” та Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 2 “Запаси”, до того ж призначали їх загальні норми і відмінності і позначили досягнення використання власне Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. За словами вчених, саме ці стандарти приносять більше свободи при виявленні даних в економічній звітності [12].

З цього випливає, що одним з головних, найбільш неоднозначних моментів бухгалтерського обліку на підприємствах є безпомилкова і ефективна вказівка в обліку практичної собівартості виробничих запасів. Величезна увага проблемам оцінки виробничих запасів приділяється і в міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. (табл. 1.4).

Актуальні в Україні П(С)БО 9 “Запаси” та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів регламентують, що “придбані (отримані) або

вироблені запаси зараховуються на балансі підприємства за первісною вартістю” [5; 9]. Згадані нормативні документи говорять, що “первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв’язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули за звітний місяць; інші витрати, які безпосередньо пов’язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, придатного для використання у запланованих цілях (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів)” [5; 9].

На нашу думку, оголошений список витрат, не обов'язково представляє можливість напевно встановити ціну придбаних від постачальників виробничих запасів. У даному випадку потрібно більше конкретизувати список інших витрат. Достовірний список інших витрат, які потрібно вважати в складі початкової вартості отриманих за плату запасів, ні П (С) БО 9 “Запаси” [9], ні Метод рекомендацій № 2 [5] не було зазначено.

У цих документах тільки говориться, що до решти витрат, до прикладу, зараховуються безпосередні речові витрати, безпосередні витрати на оплату праці та інші безпосередні витрати компанії, пов'язані з удосконаленням і підвищенням якісно-технічних даних запасів (п. 9 П (С) БО 9 “Запаси”); збитку і нестачі запасів в межах стандартів натурального збитку, виявлені при прийнятті запасів і при їх перевезенні. Хочемо звернути увагу, що не включаються в первинну ціну запасів певні витрати: витрати на забезпечення відділів постачання та інших галузей підприємства з подібними завданнями; витрати, пов'язані з купівлею валюти для оплати ціни запасів; наднормативні

збитки і нестачі запасів; витрати на продаж; управлінські витрати і деякі схожі витрати, не пов'язані прямо з покупкою і транспортуванням запасів, з доведенням запасів до стану, в якому їх можна експлуатувати в початкових цілях. підтверджені витрати, як і відсотки за використання позик (отриманих для покупки запасів, які не визнаються кваліфікаційними активами відповідно до П (С) БО 31 “Фінансові витрати”). Актуальними нормативними актами по проблемам бухгалтерського обліку запасів в Україні сказано, що транспортно-заготівельні витрати негайно враховують або в собівартість куплених запасів, або загальною сумою збираються на окремому субрахунку до синтетичного рахунку обліку запасів.

Право вибору методу обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат надається підприємству, що доцільно зафіксувати у Наказі про облікову політику. При обранні того чи іншого варіанту обліку транспортно-заготівельних витрат, доцільно проаналізувати кожен із них з точки зору ефективності його використання на конкретному підприємстві.

Таблиця 1.5

Види оцінки запасів за міжнародними стандартами обліку

вид оцінки	характеристика
історична собівартість	активи відображаються за сумою сплачених грошових коштів та їх еквівалентів або за справедливою вартістю компенсації, виданої, щоб придбати їх, на момент придбання
поточна собівартість	активи відображаються за сумою грошових коштів або їх еквівалентів, яку було б сплачено в разі придбання такого ж або еквівалентного активу на поточний момент
вартість реалізації (погашення)	активи відображаються в обліку за сумою грошових або їх еквівалентів, яку можна було б отримати на поточний момент шляхом продажу активу в ході звичайної реалізації
теперішня вартість	активи відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутніх чистих надходжень грошових коштів, які, як очікується, має генерувати об'єкт обліку під час звичайної діяльності підприємства

Джерело: розроблено авторами за даними [6]

Моменти щодо оцінки виробничих запасів неперервно є предметом обговорення як українських так і закордонних вчених. Так автор В. Хліпальська радить “відокремити витрати з придбанням виробничих запасів за видами для здійснення їх аналізу” [14, с. 31].

З цією метою автор рекомендує “змінити назву рахунка 93 “Витрати на збут” на “Витрати за операціями з руху запасів” із введенням двох субрахунків” [14, с. 31].

Крім зазначених порад В. Хліпальська також рекомендує особисто суб'єктам господарювання вибрати методику поділу та списання транспортно-заготівельних витрат, це може бути “включення до собівартості запасів; до витрат виробництва; або до витрат звітного періоду” [14, с. 32].

Первісна вартість майже будь-яких видів виробничих запасів неперервно зазнає змін через НТП та моральне старіння, що має наслідком появу різниць між вартістю покупки та вартістю зараз. Автор В.В. Сопко, С.В. Андрос зазначають, що “достовірне визначення справедливої вартості виробничих запасів, її безпосередній розрахунок та коригування під впливом чинників ризику становлять основу процесу визначення ринкової вартості виробничих запасів у складі активів підприємств деревообробної промисловості та формують інформаційну базу для прийняття виважених економічних рішень” [13, с. 161].

Таким чином, суттєвим проблемним моментом обліку при покупці виробничих запасів є достовірність їх оцінка задля створення первісної вартості. Для вирішення когорти питань раціонального регулювання виробничими запасами деякі науковці рекомендують застосовувати математичні моделі їх оцінки, які наділяють можливістю безпомилково та швидко прорахувати стандартний показник виробничих запасів, виробити спільну тактику регулювання діяльності підприємства та покращать доцільність застосування матеріальних ресурсів для прийняття правильних керівних рішень.

Згідно актуальних нормативних актів щодо оцінки запасів Н.Р. Домбровська радить використовувати такі способи для оцінки виробничих запасів для компаній деревообробної сфери (рис. 1.4).

Рис. 1.4. Моделі оцінки виробничих запасів

Джерело: [3]

Кореляційно-регресійні способи рахування справедливої ціни виробничих запасів базуються на певних принципах для диференціальних когорт виробничих запасів, згаданих Н.Р. Домбровською конкретно для організацій деревообробної промисловості.

Рішення щодо застосовування певної моделі оцінки базується на даних моделювання та порядку та способі його втілення у життя. Математичне моделювання процесу регулювання виробничих запасів дозволяє безпомилково та швидко обрати раціональну тактику управління ними, їх належний рівень, що надає можливість вивільнити великі обсяги оборотних коштів, що знаходяться у якості виробничих запасів.

У разі складності правильного рахунку початкової ціни на початок прибуття виробничих запасів, їх оцінюють і враховують за справедливою ціною з подальшим виправленням. При придбанні виробничих запасів особистого виробництва, їх початкова ціна дійсно представляється виробничої собівартості, яка характеризується з урахуванням запитів П (С) БО 16 “Витрати”. За П (С) БО 9 “Запаси” при отриманні виробничих запасів від керівників для створення статутного капіталу, їх первісної ціною оголошують “погоджена засновниками (учасниками) організації справедлива вартість” [9].

У разі коли запаси отримані безоплатно, то їх початковою ціною є їх справедлива вартість. експерти М. Окландер, Д. Яшкін досліджуючи чисельні методи оцінки логістичних ризиків у статтях акцентують увагу

особливо на численних способах оцінки логістичних ризиків функцій забезпечення. Вони кажуть, що “ризики функції забезпечення і функції матеріального розподілу в логістиці мають схожість. До них варто віднести: ризик відстрочення поставки сировини від постачальника; ризик псування сировини; ризик зародження нестачі сировини. Для чисельної оцінки цих ризиків можна використовувати наступні методи: аналіз величини збитку; аналіз ненадійності постачальника; аналіз нестачі” [7].

Отже, надійна і справжня критика виробничих запасів, представляється значним моментом системи їх обліку, так як відбивається на чіткості і правдивості економічних результатів. У поточних умовах господарювання фундаментальний проблемою видається обрання оптимального методу оцінки в певній ситуації. Так, за запитами П (С) БО 9 “Запаси” та Методичних рекомендацій щодо бухгалтерського обліку запасів їх аналіз застосовується: при надходженні, при догляді і на дату створення звітності.

Коли особа господарювання реалізовує видачу запасів у виробництво, і збут виникає в інше вибуття, то аналіз може проводитися по одному з “наступних методів: - ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів; - середньозважена собівартість; - собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО); - нормативні витрати; - ціни продажу”.

При цьому актуальні нормативні акти говорять, що “для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, які мають подібною метою і різними обставинами використання, використовується виключно один з наведених методів” ; П (С) БО 9 “Запаси” та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів передбачають, що “запаси, які відпускаються, та послуги, вироблені для особливих проектів і замовлень, а також запаси, які не є взаємозамінними, оцінюються за ідентифікованою собівартістю” [5].

У П (С) БО 9 “Запаси” зазначено, що “оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості отриманих у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок

звітнього місяця і одержаних в звітному місяці запасів. Оцінка кожної операції з вибуття запасів може проводитись за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції”[9].

Використання методу ФІФО передбачає, що “запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на компанія (відображені в бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів”[9]. Суб'єкти господарювання, які використовують при калькулювання собівартості продукції нормативний метод обліку витрат, зазвичай вважають за краще оцінку виробничих запасів по стандартних витратах, мета якого міститься у використанні поставлених норм витрат на будь-яку одиницю продукції включаючи типову ступінь використання виробничих запасів, знарядь праці, виробничих можливостей і актуальних цін. Щоб не зіткнутися зі значними порушеннями доречно систематично обстежувати і переглядати актуальні норми. Для компаній роздрібної торгівлі необхідно використовувати оцінку за вартістю продажу, принцип якої - використання середньостатистичного відсотка торговельної націнки.

Звертаємо увагу на думку Ю. Гончарова, що “цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) організації, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки” [2]. Потрібно відзначити, що способи оцінки виробничих запасів при їх вибутті, які показані в П (С) БО 9 “Запаси”, абсолютно не передбачають конкурентоспроможність певного виду продукції на ринку.

Технологія облікового постачання розвитку даних про виробничі запаси враховує потребу виконання їх оцінки і трапляється в трьох варіантах: при надходженні, при списанні та на дату створення звітності (на дату балансу)

Початковим етапом обліку виробничих запасів є їх поділ на види. Отже, в Плані рахунків під виробничими запасами мається на увазі: покупні напівфабрикати і комплектуючі вироби, сировину і матеріали, паливо, будівельні матеріали, тара, матеріали, віддані в переробку, резервні частини, матеріали аграрного призначення, недорогі і швидкозношувані об'єкти та інші матеріали [8].

Щоб безпомилково зробити облік виробничих запасів вчені в робочому Плані рахунків бухгалтерського обліку сільськогосподарських організаціях закликають відділяти належні кодифікаційні групи: насіння і садивний матеріал; корми - концентровані, грубі, соковиті, тваринного походження, мінеральні корми і т.; нафтопродукти, гас, бензин, дизельне паливо, нігрол, автол, дизельне масло, солідол, технічний вазелін тощо; тверде паливо - дрова, вугілля, торф, брикет і різну сільськогосподарську сировину для переробки на млинах : крупорушки, олійниця, сушарки тощо; - запасні частини і ремонтні матеріали; готова продукція, виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом; товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються компаніям з метою подальшого продажу; недорогі і швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року [10].

Судження експертів видається правильним. Так як будь-яка фірма в залежності від особливості своєї активності повинна в обліковій політиці свідчити про специфіку організації, технології та методології обліку.

Отже, виробничі запаси - це важлива фінансова і облікова група, обов'язковий фактор функціонування кожної організації. Це пояснюється тим, що виробничі запаси безпосередньо беруть участь в перебігу виробничої активності організації. Справедлива оцінка і визнання виробничих запасів, їх раціональне використання безвідносно до типу діяльності і типу майна,

природно впливає на отриманий прибуток, що представляється мішенню діяльності кожного підприємства.

Безпомилкове обрання способу оцінки виробничих запасів залежить від властивостей, якими зобов'язані володіти облікові дані. Від ключових завдань, для вирішення яких дійсно оформляється економічна звітність до конкретних потреб внутрішніх і зовнішніх клієнтів, і звичайно від вузькогалузевий обстановки підприємства. Розумне організаційно-аналітичне підґрунтя управління виробничими запасами дозволить не тільки знизити витоку від знаходження зайвих запасів, але і дасть право звільнити значну частку коштів, кардинально вдосконалює ціннісно-орієнтоване регулювання компаніям.

1.3. Нормативно-правова база дослідження обліку матеріально-виробничих запасів

Інформація про бухгалтерський облік виробничих запасів і її розкриття у фінансовій звітності регулюється такими Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, як П(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, П(С)БО 2 “Баланс” та іншими, аналіз яких подано у таблиці 1.6.

При організації бухгалтерського обліку виробничих запасів слід керуватись наступними нормативними документами:

- Наказ Міністерства статистики України “Про затвердження типових первинних облікових документів з обліку сировини і матеріалів” від 21.06.96 № 193;
- Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-XIV ВР від 16 липня 1999 р;
- Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом МФУ №88 від 24.05.95 р.;
- План рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій Затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291;

– Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернених і використаних довіреностей на одержання цінностей. Наказ Міністерства фінансів №87 від 16.05.1996 р.;

– Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291(Додаток Г), (Додаток Д).

– Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2001р. № 143;

– Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.99р. №116;

– Інструкція “По інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків” Наказ Міністерства фінансів України від 11.08.94р. №69 із змінами і доповненнями від 26.06.2000р. №115;

– Наказ Міністерства статистики України “Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних і швидкозношувальних предметів” від 22.05.96 № 145.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Організація обліку операцій з матеріально-виробничими запасами

Для управління кожним підприємством необхідна комплексні дані про фінансових процесах, їх властивості та розміри, присутність речових, трудових і економічних ресурсів, їх застосування, економічні результати.

Ключовим джерелом даної інформації представляється поточні матеріали бухгалтерського обліку, систематизування в звітності. Подібна звітність має велике значення, бо вона застосовується не тільки для фінансового розбору одиначної фірми для отримання інформації, достатньої для регулювання, а й для підведення підсумків в рамках сфер і національної економіки загалом.

формування бізнес-зв'язків в ринковій сфері ґрунтовно збільшує кількість користувачів облікової та звітної інформації. Це не тільки працівники, на пряму залежать від компанії, але і зовнішні користувачі даних, які мають у своєму розпорядженні чистим матеріальним інтересом: банки при видачі іпотеки; постачальники при укладанні контрактів на поставку запасів; інвестори, засновники, акціонери, зацікавлені в вигідного вкладення коштів можливості отримання прибутку (дивідендів).

Матеріал про бухгалтерський облік також являє собою значний інтерес для податкової та економічної служб, національної статистики та адміністрації. Фінансова область бухгалтерського обліку дозволяє виявити результативність фінансових процесів, юридичну обґрунтованість та необхідність їх здійснення. Отже, бухгалтерський облік визначає взаємовідношення між фінансової та правової сферами, внаслідок чого ці дані відомі.

Перехід України до ринкової економіки, формування інтернаціональних фінансових зв'язків закликають поліпшення бухгалтерського обліку відповідно до вимогами міжнародних стандартів. В ході вивчення були проаналізовані роботи вищезазначених економістів, на основі яких були приготовлені належні висновки.

Отже, достатніми передумовами для безпомилкової системи обліку запасів на промислових організаціях є:

- розумна організація складу;
- розробка інвентарної номенклатури
- існування інструкцій з обліку запасів;
- справедливе розподіл (класифікація) запасів;
- розробка норм користування запасів.

Генеральними питаннями порядку обліку запасів на індустріальних організаціях є:

- спостереження за повним і своєчасним відправленням матеріальних благ і їх збереженням у місцях збереження та на всіх стадіях їх переробки;
- відповідність складських запасів стандартам;
- розумна критика запасів;
- підрозділ фактичної вартості використаних матеріалів та їх залишків за місцем заощадження і статей балансу;
- виявлення всіх витрат, пов'язаних з купівлею або конструкцією запасів і визначення початкової вартості;
- обстеження безпомилковості використання ЕВМ під час їх роботи;
- визначення методологію обліку виробничих витрат і розрахунку собівартості продукції протягом року;
- регулювання складу собівартості продукції;
- доречний облік та анулювання готової продукції, а також реєстрація документів про його русі;

- забезпечення доречного протоколювання ходу продукту - його надходження на бази (звільнення від виробництва) і відвантаження споживачам;
- відображення операцій випуску, відвантаження та реалізації продукції в поточних бухгалтерських реєстрах в системі бухгалтерських рахунків;
- спостереження за виконанням проекту за розміром реалізації готової продукції, номенклатури, набору і якості, а також аналіз наслідків його виконання;
- визначення положення виплат споживачам за відвантажену продукцію, набуття належної інформації про кількість і якість продукції і дані про кількість та вартість відвантаженої продукції, а також інформацію про залишок готової продукції на складах і перевіряє відповідність фактичних залишків. Таким чином, важливим критерієм сталого вдосконалення компаній є подальший розвиток і безпомилкова система бухгалтерського обліку в цілому, в тому числі бухгалтерського обліку запасів.

Для поліпшення продуктивності бухгалтерського обліку, збільшення якості інформації та управління економікою, полегшення розбору підприємницької активності потрібно автоматизувати бухгалтерський облік за допомогою програми - 1С: компанія, яка зараз видається самої загальнопоширеною серед автоматизованих програм для бухгалтерії підприємств. Це пояснюється багатьма багатофункціональними можливостями, сприятливим інтерфейсом, доступністю програми для навчання. На нашу думку, ця програма є переважно підходящою, раціональною, нескладною для користування.

Організація автоматизованого складського обліку дозволить ухвалити належні завдання обліку:

- спостереження за виконанням договірних зобов'язань за кожним постачальником;

- невідповідність практичних матеріально-виробничих запасів від нормативних;
- контроль за рухом фізичних виробничих запасів по місцях заощадження і споживання.

Комп'ютеризація бухгалтерського обліку виробничих резервів дасть змогу знайти рішення питання про висновок бухгалтерського обліку. У разі якщо наявність використання паперових конфігурацій бухгалтерського обліку, збільшення ступеня деталізації висновку бухгалтерського обліку та переліку суб'єктів, фахівці вимагатимуть збільшення кількості працівників бухгалтерії, в даному випадку наявність використання комп'ютера технологія може ефективно проводити дослідницькі обчислення відповідно до різного ступеня деталізації та розгалуженої номенклатури інференційних суб'єктів.

Реєстрація дій у хронологічному, а також цілому режимі в контексті штучних та кінцевих рахунків, які раніше виконувались окремо, змішується в одному робочому курсі. Наявність цього нагляду завдяки ідентичності інформації умовного та штучного обліку гарантується автоматичною машиною. Наявність паперових конфігурацій бухгалтерських процедур для накопичення інформації в регістрах бухгалтерського обліку, обчислення результатів, а також передача інформації між регістрами бухгалтерського обліку вимагають великих витрат на активну роботу, а також постійно поєднуються з неточностями.

За наявності використання ПК ці процедури проводяться за відсутності ролі людини. Подібним чином наявність обставини, що присутність ПК жодним чином не відтворюється буквене з паперовими конфігураціями, а здійснюється загальний послідовний список дій, промисловий пристрій гарантовано, наявність у відповідної компанії вихідної документації та документообігу є економічним.

Наявність поліпшення текстури бухгалтерського обліку є однією з основних умов, що враховує ймовірність здійснення контролю через коректність даних бухгалтерського обліку та безпеку інформаційних

відносин, а також з боку бухгалтерії, отже, також серед бухгалтерії також підрозділами компанії. Незалежно від цього, створення текстури бухгалтерії за допомогою ПК вважається перспективним, воно складається з 2 ключових відділів: відділу інформаційної концепції та відділу контролю.

Ведення податкового обліку виробничих запасів ускладнюється через те, що Планом рахунків не передбачено окремих синтетичних рахунків для обліку валових витрат і валових доходів. На практиці бухгалтерові у кінці звітного періоду необхідно займатися вибіркою даних, необхідних для складання податкової звітності з Головної книги. Для полегшення ведення податкового обліку та складання звітності пропонується на підприємствах впровадити план рахунків для податкового обліку, який би враховував відображення всіх даних для складання податкової звітності. Протягом звітного періоду складати накопичувальні відомості та журнали безпосередньо з податкових платежів і відрахувань за рахунками податкового обліку.

Все це дозволить зменшити обсяг роботи бухгалтерів підприємств, що в свою чергу дозволить зменшити помилки та розбіжності між фінансовим та податковим обліками, а також зменшити затрати на ведення обліку на підприємствах. Таким чином можна сказати, що розв'язання задач оперативного економічного аналізу виробничих запасів за допомогою комп'ютерів дасть можливість підвищити якість оперативного управління не лише в процесі їх витрачання, але й на всіх інших етапах моделювання, нормування, забезпечення.

Одним з видів витрат, що формують первісну вартість запасів, придбаних за плату, є транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ) це один з елементів витрат, який включається до первісної вартості (собівартості) запасів, придбаних за плату.

Підприємства залізничного транспорту транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів, за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту

до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів) відображають на окремому субрахунку рахунка обліку запасів 2093 “Транспортно-заготівельні витрати”.

Кількість паливно-мастильних матеріалів розподіляється щомісяця між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця та сумою запасів, які були утилізовані (використані, продані, безкоштовно передані тощо) за звітний місяць. Сума транспортно-заготівельних витрат, яка належить до вилучених запасів, визначається як добуток середнього відсотка паливно-мастильних матеріалів та вартості вилученого запасу. Середній відсоток транспортних витрат визначається окремо для кожної групи цінностей (наприклад, палива, упаковки та пакувальних матеріалів тощо).

Середній відсоток паливно-мастильних матеріалів розраховується із відношення кількості пального та мастильних матеріалів на початок місяця та їх дебетового обороту за місяць до суми стартового залишку та дебетової накладної відповідних групових рахунків на їх ціни. При продажу, випуску запасів у виробництво та інших виділеннях кошторис складається з використанням таких методів:

- визначена вартість відповідної одиниці запасів;
- середньозважена вартість;
- вартість першого збору запасів;
- вартість останнього збору запасів;
- нормативні витрати;
- ціни продажу.

Метод ідентифікованих витрат використовується для оцінки випущених запасів та послуг, що виконуються за спеціальними замовленнями та проектами, а також запасів, які не замінюють один одного. Якщо використовується метод середньозваженої собівартості, запаси оцінюються за формулою: вартість залишків запасів на початок місяця плюс вартість запасів, отриманих протягом місяця, поділена на кількість запасів на початок місяця плюс сума, отримана за місяць.

Оцінка запасів методом полягає в тому, що списання матеріальних активів відбувається в такій послідовності: залишок на початок періоду, перший дохід, потім другий, третій і наступний дохід за їх цінами. Залишки акцій на кінець місяця визначаються за останніми цінами акцій.

Оцінка нормативних запасів - це застосування собівартості на одиницю продукції, робіт чи послуг, яка встановлюється службами компанії з урахуванням нормативних рівнів використання запасів, робочої сили, виробничих потужностей та поточних цін. Витрати та ціни повинні регулярно переглядатися на основі конкретних умов та факторів, що призводять до відхилення фактичних витрат від запланованих.

Оцінка ціни продажу використовується на комерційних підприємствах, які мають значний та змінний асортимент товарів із приблизно однаковим рівнем торгової націнки. Способи економії товарно-матеріальних цінностей - основні методи та заходи, що забезпечують зниження собівартості сировини, палива та електроенергії на одиницю продукції або одиницю роботи.

Серед способів збереження можна назвати такі:

- вдосконалити підготовку сировини до промислового споживання;
- підвищення всієї культури виробництва, і зокрема усунення дефіциту продукції, забезпечуючи правильне збереження матеріальних ресурсів;
- поліпшити нормування матеріальних ресурсів;
- підвищити відповідальність і посилити матеріальну зацікавленість робітників в економічному використанні сировини, палива, електроенергії, інструментів, тари;
- чітка організація роботи логістичних органів з метою гарантування своєчасного та повного відправлення матеріалів до замовлень;
- здійснення систематичного контролю за раціональним використанням матеріальних ресурсів у виробництві.

2.2. Особливості використання матеріально-виробничих запасів та відображення їх в обліку

В бухгалтерському обліку поняття “запаси” розглядається як придбана або виготовлена самостійно продукція, яка підлягає переробці на фірмі.

До них належать: сировина та матеріали, напівфабрикати та витратні компоненти, паливо, упаковка та пакувальні матеріали, будівельні матеріали, оброблені матеріали, запасні частини, сільськогосподарські матеріали, інші матеріали [7, с. 229-230].

Запаси включають предмети праці, призначені для використання у виробництві, для виготовлення побутових виробів та потреб, придбаних для перепродажу або використовуваних для обслуговування виробництва, робочих місць, послуг та потреб управління. Відповідно до П (С) БО 9, запаси - це активи, які:

- утримується для перепродажу (розподілу, передачі) за звичайних комерційних умов;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу виробничого продукту;
- вони зберігаються для споживання під час виробництва, виконання робіт та надання послуг, а також управління бізнесом [5].

Дії включають:

- сировина, основні та допоміжні матеріали, компоненти та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва, виконання робіт, надання послуг, виробничого обслуговування та адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді незавершеної механічної обробки та складання деталей, вузлів, виробів та незавершене виробництво.

Незавершене виробництво на підприємствах, які виконують роботи та надають послуги, складаються з витрат на виконання незавершеного виробництва (послуг), за якими компанія ще не визнала жодного доходу;

- готова продукція, вироблена на підприємстві, призначена для продажу та відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативним законодавством;
- активи у формі матеріальних цінностей, придбаних (отриманих) та утримуваних підприємством для перепродажу;
- малоцінні та швидкозношувані товари, що використовуються не більше одного року або протягом нормального експлуатаційного циклу, якщо більше одного року [7, с. 232-233].

Характеристикою сільськогосподарських підприємств є висока частка в загальній структурі запасів цих цінностей, які призначені для виробничого процесу.

Особливістю запасів є те, що вони використовуються у виробничому процесі, і тому для кожного нового виробничого процесу їх потрібно замінювати новими. Частка використаних запасів у собівартості сільськогосподарських підприємств становить близько 75%, а в деяких високотехнологічних - 80-85%.

Тому проблема обліку запасів завжди залишається актуальним. Бухгалтерія має надати перманентний нагляд за швидким і комплексним надходженням та реєстрацією запасів на базах компанії.

Запаси, куплені та створені в установі, враховуються за собівартістю (ціна запасів, куплених за окрему плату), в тому числі такі практичні витрати:

- суми, виплачені постачальнику згідно з умовами контракту;
- суми, виплачені за інформацію, посередництво та інші послуги, пов'язані з дослідженнями, закупівлею матеріалів, приладдям;
- розмір мита;
- кошти непрямих податків, викликані купівлею запасів, що мають бути відшкодовані компанії;
- кошти на закупівлю, навантаження та розвантаження, перевезення запасів до місця реалізації, в тому числі страхові витрати та відсотки за торговим кредитом постачальників;

– інші суми, що спричиняються купівлею запасів та відновленням їх до стану придатності для використання [11, с. 239-240].

В окремих умовах оцінка запасів проводиться з використанням наступного методу:

- Запаси, вироблені самою установою, мають ціну собівартості їх виготовлення.
- Запаси, що належать до уставного капіталу компанії, розглядаються за справедливою вартістю, погодженою власниками компанії.
- Запаси, отримані компанією без належної оплати, розглядаються за справедливою вартістю.
- Запаси, що були надані в обмін на подібні значні запаси, повинні оцінюватися за балансовою ціною переданих запасів.

Якщо балансова ціна запасів більша за їх справедливу вартість, первинною ціною таких запасів стає їх справедлива вартість. Різниця між балансовою ціною та справедливою вартістю проданих запасів стосується витрат за рік.

- Запаси, обмінювані на різноманітні запаси, рахуються за справедливою вартістю проданих запасів, збільшеною на суму грошових коштів або еквівалентних засобів, що передаються в процесі обміну [3, с. 64].

Джерела виробничих запасів компанії різноманітні:

- від постачальників (згідно з контрактами поставки, де вказується назва матеріальних ресурсів, обсяги та інші істотні умови поставки);
- від реєстрації запасів, створених у виробничих відділах компанії;
- при поверненні запасів з виробничих відділів на базу;
- облік відходів виробництва;
- рештки, знайдені під час інвентаризації;
- облік товарно-матеріальних цінностей, створених при ліквідації основних фондів та активів малої вартості та швидкозношуваних;
- отримані через відповідальних осіб.

Кожен господарський правочин, пов'язаний з отриманням запасів, повинен оформлятися належним основним документом певної форми [11, с. 245–246].

Дана класифікація запасів передбачає виконання головних задач системи обліку та контролю виробничих запасів, включаючи: правильна дефініція облікової одиниці запасів та створення номенклатури-прейскуранта; організація зберігання; належне встановлення початкової ціни запасів; надання умови повторної оцінки запасів на момент її проведення та способи їх уцінення при вибутті; розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності.

Забезпечення архівування запасів здійснюється такими способами: через систему матеріальної відповідальності - укладення договорів із працівниками, які мають доступ до оформлення документів про рух матеріальних цінностей; документація всіх операцій з обробки матеріальних цінностей (прийняття, випуск, анулювання); затвердження окремим наказом офіційного списку осіб, уповноважених підписувати документи про приймання, звільнення та анулювання майна; створення складських приміщень; провести інвентаризацію (вибіркову та безперервну).

Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку запасних відомостей та їх розкриття у фінансовій звітності регулюються (стандартним) положенням про бухгалтерський облік 9 “Запаси”. Запаси визначаються як активи, якщо є ймовірність того, що подальші фінансові вигоди, від їх застосування будуть надходити до компанії і їх ціну можливо точно встановити [10, с. 184]. Порядок оцінки запасів також важливий для правильного обліку.

Відповідно до П (С) БО 9 “Запаси” – куплені або створені, поступають на баланс компанії за собівартістю. Первісну вартість товарів, куплених за певні кошти, можна визначити як сукупність таких складових: суми, сплачені за контрактом постачальнику (продавцю); суми, сплачені за інформаційні, брокерські та інші послуги у зв'язку з дослідженням та придбанням акцій;

розмір ввізного мита; суми непрямих податків, пов'язаних із придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; витрати на заготівлю, навантаження та вивантаження, транспортування запасів до місця використання, включаючи страхові витрати та ризик транспортування запасів; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів та приведенням їх до стану, придатного для використання за призначенням.

Ці витрати, зокрема, включають прямі витрати компанії на комплектування та поліпшення якісних характеристик запасів. Оцінка вибуття запасів у разі випуску матеріалів для виробництва, реалізації чи іншого вибуття, відповідно до Положення, проводиться з використанням одного з наступних методів: ідентифікована собівартість одиниці запасів; середньозважена вартість; вартість першої за часом отримання запасів (ФІФО); нормативні витрати; ціна продажу [10, с. 186].

Синтетичний облік придбаних товарно-матеріальних цінностей на рахунку 20 “Запаси” та його субрахунки підприємства обліковується за фактичними витратами на їх придбання (закупівлю), що, як зазначалося вище, включає: вартість придбання та транспортно-закупівельні витрати (транспортні витрати, навантаження, розвантаження, доставка на склади компанії, включаючи поповнення постачальників та посередників, вартість послуг товарних бірж та брокерських контор, митні збори та податки тощо).

Ця вартість виявляється, як правило, лише наприкінці місяця, після відображення всіх закупівельних операцій та їх розподілу між окремими видами запасів. Дебет статті 20 “Запаси” відображає надходження запасів підприємством за фактичною вартістю та їх переоцінку. Кредит цього пункту відображає використання запасів для виробництва продукції (робіт, послуг) та інших вибуття за фактично середньозваженою собівартістю або за іншими цінами (пункт 16 ПСБО 9 “Запаси”).

Для систематизації надходження матеріальних основних фондів та стану угод з постачальниками використовували Журнал 5А с.-г., що поєднується з відомістю. Протягом місяця реєстрації в Журналі-ордері 5А с. -

г. вони складаються на підставі документів постачальника, які надходять у бухгалтерію та відповідно обробляються.

Доцільно відображати вартість матеріальних товарів за цінами закупівлі, які приймаються як ціна постачальника, яка вказана у рахунках-фактурах для оплати. Всі інші товари, зазначені у рахунках-фактурах постачальника, не включені у ціну та відображаються окремо або є частиною транспортних та закупівельних витрат.

Періодично 5А с.-г. також відображає дані аналітичного бухгалтерського обліку: кожен рахунок-фактура постачальника записується в окрему позицію, де вказуються дані про вартість матеріальних основних фондів у цілому або за їх окремими видами, вирішеними головним бухгалтером, сумою податку на додану вартість відшкодовується покупцеві за рахунок платіжного бюджету постачальнику та погашення боргу перед постачальником. Такі записи зроблені лінійним позиційним способом.

Однак загальні результати Журналу 3 вказують зведені дані або кореспонденцію рахунків та суми, що підлягають списанню або зарахуванню на відповідні рахунки. При використанні комп'ютерних технологій в бухгалтерському обліку замість Журналу 5А можна скласти в контексті, необхідному не тільки для складання фінансової звітності, але й для потреб менеджерів, які використовують машинки для аналізу даних та прийняття управлінських рішень.

Аналітичний облік товарно-матеріальних запасів ведеться за іменами або за однорідними групами, використовуючи картки складського обліку, які вносяться в архів технічними групами товарно-матеріальних цінностей за номенклатурою-прейскурантом. Кожна з інвентарних груп поділяється на типи, сорти, марки, типи, розміри. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів присвоюється номер номенклатури, який фіксується у спеціальному реєстрі - номенклатурі-прейскуранті, де також вказується одиниця виміру та облікова ціна запасу [11, с. 291].

Необхідними передумовами раціональної організації бухгалтерського обліку складу є: раціональна організація складу; розробка інвентарної номенклатури; наявність інструкцій з обліку запасів; правильне групування (класифікація) запасів; розробка стандартів споживання запасів. Умовою постійного та прибуткового виробництва є правильна організація зберігання та використання виробничих запасів.

Їх раціональне використання призводить до зниження собівартості виробленої продукції, а отже, і ціни, що збільшить прибуток компанії. Важливо, щоб запаси обслуговували сферу виробництва і були його матеріальною основою [1, с. 172].

Організація автоматизованого бухгалтерського обліку складів вирішить такі бухгалтерські завдання: контроль за виконанням договірних зобов'язань щодо кожного постачальника; відхилення фактичних запасів від нормативних актів; стежити за обігом запасів у місцях зберігання та споживання.

Комп'ютеризація складського обліку вирішить проблему аналітичного обліку. Якщо використання паперових форм бухгалтерського обліку для підвищення рівня деталізації аналітичного обліку та переліку об'єктів аналізу вимагає збільшення кількості працівників бухгалтерії, використання інформаційних технологій може ефективно зберігати аналітичні записи з будь-яким рівнем деталізації та широкий спектр аналітичних об'єктів. Проводка операцій у хронологічному та системному порядку з точки зору синтетичних та аналітичних рахунків, які раніше виконувались окремо, поєднується в одному робочому процесі.

У цьому випадку перевірка ідентичності даних аналітичного та синтетичного обліку здійснюється автоматично. У паперових формах бухгалтерського обліку операції збору даних у бухгалтерських записах, обчислення результатів та передачі даних між бухгалтерськими записами трудомісткі та завжди пов'язані з помилками. При використанні комп'ютерів ці операції виконуються без втручання людини.

Отже, за умови, що при використанні комп'ютерів жодна паперова форма не копіюється, але зберігається єдиний хронологічний запис - Журнал операцій, технічний механізм та адекватна організація первинної документації та документообігу - бізнесу.

При вдосконаленні структури бухгалтерського обліку одним з найважливіших факторів є можливість контролю точності даних бухгалтерського обліку та надійності інформаційних зв'язків як усередині бухгалтерії, так і між бухгалтерією та відділами підприємства. З огляду на це, перспективно побудувати структуру бухгалтерського обліку при використанні комп'ютерів, яка складається з двох основних відділів: відділу інформаційних систем та управління. Таким чином, вирішення проблем оперативно-економічного аналізу запасів за допомогою комп'ютерів дозволить поліпшити якість оперативного управління не тільки в процесі їх споживання, а й на всіх інших етапах: моделювання, нормування, постачання.

2.3. Облік операцій з матеріально-виробничими запасами в умовах використання інформаційних технологій

Правильне регулювання запасів потребує швидкого оперативного обліку їх отримання та застосування, а це не є можливим без застосування інформаційних технологій. Ці питання роблять певний внесок у вдосконалення інформаційних технологій (сукупності технік і способів пошуку, збору, накопичення, зберігання та обробки даних на базі застосування інформаційних технологій) [1].

Застосування комп'ютерів та формування на їх базі автоматизованих робочих місць (АРМ) надасть наступні можливості: скорочення робочої сили при монотонних операціях; прискорення обробки даних первинних документів; автоматизація навчання модулів звітності; деталізувати аналітичний рівень обліку запасів; відмова від використання друкарських форм первинних документів та звітів [2].

Слід мати на увазі, що застосування бухгалтерської програми буде вважатись поліпшенням бухгалтерського обліку лише тоді, коли після такого впровадження ефективність та якість бухгалтерського обліку на підприємстві зростуть [3].

Використання інформаційних технологій спричиняє суттєві зміни в організації бухгалтерського обліку, а з допоміжних інформаційних технологій стає важливим фактором в організації бухгалтерського обліку. Ці зміни зумовлені тим, що методи обробки даних змінюються, що забезпечує різну швидкість подання інформації. У різних системах бухгалтерського обліку (від паперового до комп'ютерного), як правило, досягається раціональна організація облікових даних, одноразовий прийом і передача за всіма напрямками.

Автоматизація бухгалтерського обліку вносить позитивні зміни в технологію бухгалтерського обліку, операції може виконувати одна особа, більше того, лише вона відповідає за результати власної роботи [1]. Наявний діапазон часу впровадження бухгалтерських операцій за допомогою автоматизованої інформаційної системи дозволяє відразу прискорити весь обліковий процес. Коли ви вносите зміни до даних на будь-якому робочому місці, результати негайно стають відкритими для всіх користувачів, які працюють у цій системі.

Тому в процесі роботи така організація повинна дотримуватися суворой дисципліни користувачів і вимагає належної кваліфікації всіх працівників, які вносять інформацію в загальну базу даних. Спільна інформаційна база дозволяє спільно використовувати таку нормативну та довідкову інформацію як списки: зовнішні організації, структурні підрозділи, статті бухгалтерії, допустима бухгалтерська кореспонденція, номенклатура, прайс-лист виробничих запасів; типові господарські операції тощо. [2].

Під час застосування комп'ютерних програм вдосконалення рахунку може виражатися у: впорядкуванні бухгалтерського обліку; збільшити обсяг інформації, отриманої з бухгалтерії; зменшити кількість бухгалтерських

помилки; підвищення ефективності бухгалтерського обліку; підвищення ефективності бухгалтерського обліку; інші фактори, які залежать від особливостей кожної компанії.

На практиці існує кілька варіантів організації обробки інформації про запаси. Вони залежать від техніки бухгалтерського обліку, методів оцінки товарно-матеріальних цінностей, складу та групування завдань, особливостей організації інформаційної бази, технічних засобів, що використовуються для обробки; обліку та контролю наявності та руху запасів на складах та в експлуатації, облік та контроль вибуття запасів зі складів компанії в сторону; облік переоцінки запасів; відображення операцій з виробничими запасами в бухгалтерському обліку. Кожне поставлене завдання слід розділити на підзавдання.

При цьому необхідно враховувати, що облік виробничих запасів ведеться на складах і в бухгалтерії підприємства. Після придбання, згідно з письмовими документами, виробничі запаси надходять на склад підприємства або матеріально відповідальної особи. На складі документуються операції та проводиться первинна обробка запасних даних, аналітичний облік ведеться в місцях зберігання матеріальних благ.

Інформаційною базою на цьому рівні є файл інвентарної картки, який відображає рух і залишки на певну дату або на певний проміжок часу. Бухгалтерські матеріали в бухгалтерському обліку ведуться в кількісному та вартісному вираженні, в розрізі матеріально відповідальних осіб, фінансової звітності, субрахунків та бухгалтерських груп на основі первинних документів, представлених на складах і підрозділах підприємства. Також проводиться розрахунок та формування вихідної нормативної, контрольної та довідкової інформації, проводиться аналіз, прогнозування, аудит та прийняття адміністративних рішень в цілому на підприємстві або на структурному підрозділі. Технологічний процес автоматизованої обробки запасних даних полягає у проведенні всіх необхідних операцій введення, обробки, зберігання та надання необхідної інформації, групуванні даних на

рахунках, з метою своєчасного контролю наявності та витрат матеріальних ресурсів зі звітами .

Тому окремі програмні модулі, що обслуговують їх облік запасів та ведення бухгалтерії, можуть бути використані для забезпечення обліку запасів або створення різних рівнів роботи в області автоматизованих запасів.

Останній спосіб передбачає використання повної системи організації первинної та джерельної інформації. Єдина база даних бухгалтерських записів забезпечує необхідну аналітичну, синтетичну та управлінську бухгалтерську інформацію, спеціальне навчання звітності.

Спільна інформаційна база дозволяє таку нормативну та довідкову інформацію використовувати спільно як довідник: зовнішні організації; імена працівників; структурні підрозділи; статті бухгалтерського обліку; допустима кореспонденція рахунків; номенклатура вартісних виробничих запасів; типові комерційні операції; постійні дані; групи матеріалів тощо.

Для обліку цінностей матеріалів використовуються стандартні бланки первинних документів, які становлять вхідну інформацію: дохід від пам'ятного замовлення, накладна, накладна, накладна, отримання матеріалів, лімітна картка вилучення, вимога, лист автомобіля, запас бухгалтерський папір.

Інформацією про джерело матеріальних запасів є: інвентаризація матеріальної картки, відомість обороту матеріальних цінностей, основна інформація, інформація про переоцінку матеріальних цінностей, реєстр первинних документів, інвентаризація. А в бухгалтерському обліку базовою регламентованою вихідною інформацією на рахунку матеріальних цінностей є: декларація про існування матеріальних цінностей, зведена декларація про надходження матеріальних цінностей, зведена декларація про матеріальні цінності, оборотна декларація про матеріальні цінності, картка відповідальної особи, звіт про господарські операції, декларація про переоцінку матеріальних активів, декларація про отримання матеріальних активів в

аналітичному аспекті, декларація про використання матеріальних активів, основна інформація щодо бухгалтерського обліку та аудиту матеріальних активів, звіт про прибуток від продажу матеріальних активів, реєстр первинних документів, товарно-матеріальні цінності в журналі реєстрації, прогноз використання матеріальних цінностей.

Кожна компанія зацікавлена у створенні конкурентоспроможної продукції та її продажу на внутрішньому та зовнішньому ринках, отриманні прибутку та забезпеченні стабільного фінансового стану. Для цього залучаються запаси, які забезпечують безперервний процес виробництва та реалізації продукції. Запаси є основною статтею оборотних коштів та основою бізнесу. Тому їх надійний облік на підприємстві є невід'ємною частиною управління, без якої неможливо досягти поточних і довгострокових цілей підприємства. Це досягається шляхом впровадження комп'ютеризованої форми інвентаризації.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

За результатами дослідження теоретичних першоджерел [5, 15, 20, 21, 22] встановлено, що за деякими оцінками “бухгалтерський облік як одна з функцій управління незалежно від форм власності та виду економічних відносин обслуговує процес управління, створюючи понад 80% рішень щодо управління інформацією. прийнятих” [15, 22]. Основні напрямки (напрямки), можливості та можливі переваги автоматизації бухгалтерських процесів представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Направлення (напрями), можливості та можливі вигоди від автоматизації
облікових процесів [5]

Направлення автоматизації системи обліку	Можливості автоматизації процесів	Можливі вигоди
Єдиний інформаційний простір	1) єдина інформаційна база для всіх структурних підрозділів підприємства; 2) оперативне отримання інформації; 3) обмін даними між відокремленими підрозділами підприємства.	1) підвищення ефективності роботи підприємства; 2) ефективний контроль над діяльністю підприємства; 3) своєчасність прийняття управлінських рішень.
Облік кадрів	1) планування потреби в персоналі; 2) автоматизований кадровий облік; 3) автоматичне формування кадрових документів та відповідних форм звітності.	1) оперативність доступу до кадрової інформації; 2) ефективне управління кадрами.
Облік праці та її оплати	1) автоматизація обліку праці та її оплати у відповідності до чинного законодавства.	1) підвищення ефективності праці працівників підприємства; 2) більш точний розрахунок заробітної плати.

Облік реалізації товарів (робіт, послуг)	1) реєстрація замовлень; 2) автоматичне оформлення документів; 3) автоматизація оплати за товари (роботи, послуги).	1) підвищення ефективності роботи; 2) контроль за дебіторською заборгованістю.
Бюджетування, управління фінансами	1) планування руху коштів підприємства; 2) фінансовий аналіз; 3) оперативний облік руху грошових коштів; 4) планування надходження і витрат грошових коштів.	1) контроль за результатами діяльності підприємства; 2) ефективне управління коштами підприємства.
Облік запасів	1) облік запасів за місцями зберігання; 2) контроль та облік зберігання запасів в аналітичному розрізі.	1) підвищення ефективності роботи працівників складу; 2) підвищення швидкості оформлення надходження та вибуття запасів.
Облік придбання товарів (робіт, послуг)	1) управління замовленнями підприємства; 2) управління закупівлями.	1) оптимізація закупівель; 2) ефективне використання оборотних засобів.
Автоматизація розрахунку собівартості	1) автоматичний розрахунок собівартості; 2) оперативне отримання інформації про собівартість готової продукції.	1) зниження собівартості готової продукції за рахунок оперативного прийняття управлінських рішень (в основному ефективне для несільськогосподарських підприємств).
Звітність підприємств	1) створення системи оперативної звітності; 2) формування аналітичних звітів.	1) своєчасність прийняття управлінських рішень.

У той же час результати дослідницької роботи [3, 21] дозволяють зробити висновок, що:

– Бухгалтерський облік (як частина системи управління) є основним елементом зв'язку між економічною діяльністю компанії та керівниками, які приймають певні керуючі рішення [15, 20].

– Бухгалтерський облік (як складова системи бухгалтерського обліку) — упорядкована сукупність збирання, обробки та аналізу даних у матеріальному еквіваленті) про активи (рухомі та нерухомі, матеріальні

активи, речі, що перебувають у власності юридичної особи), зобов'язання (договірні та недоговірні) корпоративний суб'єкт (компанії, установи, організації) та їх обіг за допомогою безперервного, безперервного та документального обліку всіх комерційних операцій [3, 17, 18].

– Система бухгалтерського обліку (як складна інформаційна система, що відображає діяльність підприємства та його економічні умови та наслідки) є цільовою, її мета - забезпечити внутрішню (менеджерів, засновників, учасників та власників підприємства) та зовнішню (інвесторів), кредитори та інші)) користувачі бухгалтерського обліку конкретної економічної інформації, необхідної для управління та контролю (у сфері управління та адміністрування) компанії [17, 21].

З огляду на це, також варто зазначити, що [3, 31]: 1. Під інформаційними технологіями (ІТ) слід розуміти цілісну систему методів і прийомів для збору, накопичення, обробки, зберігання, передачі (обміну), представлення та з використанням інформації [23]. Схема перетворення економічної інформації в дані показана на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Схема перетворення економічної інформації в дані [23]

ІТ на підприємствах поділяються на:

- технології автоматизації офісу;
- інформаційні технології обробки даних;
- управління інформаційними технологіями (управління бізнес-процесами);
- ІТ для підтримки управлінських рішень на різних рівнях управління;

– Інформаційні технології експертних систем [24].

ІТ-підприємства (безпечні, функціональні [3, 24]) разом з інформаційними ресурсами, технічними засобами, програмним забезпеченням (спеціальна аналітична інформація) та інтелектуальними технологічними системами для досягнення ІТ-цілей формують управлінські рішення інформаційної системи (або підтримують інформацію системи) (поточний, майбутній; функціонування, розвиток) в системі управління [25, 26, 27, 28, 29, 31].

ІТ (як систематизація даних та процеси обробки інформації [19]) забезпечує автоматизацію методу бухгалтерського обліку та інших функцій управління в інформаційних системах [3].

Під методом бухгалтерського обліку слід розуміти сукупність конкретних методів і прийомів відображення об'єктів бухгалтерського обліку з метою обчислення певних (конкретних) показників (бізнес-показників, параметрів тощо), необхідних для управління фінансовою діяльністю підприємства.

Основними (ключовими) елементами методу бухгалтерського обліку є:

- документація (письмові довідки про закінчення комерційної операції);
- інвентаризація (перевірка наявності матеріальних цінностей з метою виявлення їх стану та відповідності даним бухгалтерського обліку);
- розрахунок (плановий та фактичний);
- бухгалтерські рахунки;
- подвійний запис;
- баланс (основна форма фінансової звітності підприємства, що відображає його активи, зобов'язання та чистий капітал на певну дату в грошовій формі) [17].

Крім того, під час вивчення роботи [5] він виявив, що основними (ключовими) можливостями автоматизації процесів бухгалтерського обліку є:

- отримати оперативну економічну інформацію;
- автоматизація обліку праці та оплата її праці згідно з чинним законодавством;
- управління виробничо-господарськими процесами;
- оперативне отримання інформації про виробничі витрати;
- створення системи оперативної звітності;
- створення аналітичних звітів (фінансово-економічних) тощо.

Крім того, очікувані вигоди від впровадження автоматизованої системи бухгалтерського обліку можуть бути наступними:

- підвищення ефективності (ефективність, економічність, гнучкість (адаптивність), надійність, безпека та якість) ділової діяльності;
- своєчасність прийняття управлінських рішень на різних рівнях управління;
- ефективне управління персоналом;
- підвищити ефективність управлінського персоналу та робітників, залучених до основного та / або допоміжного виробництва;
- ефективний контроль боргу (на основі техніко-економічних розрахунків, аналітичних оцінок, економіко-математичних моделей тощо);
- контроль (попередній, поточний, остаточний) за результатами компанії тощо.

Слід також зазначити, що член-кореспондент НАН України проф. О. М. Бородін та О. П. Титова підкреслюють, що завдяки ефективному використанню інформаційних технологій та комп'ютеризації в бізнесі сьогодні компанії можуть забезпечувати не тільки електронний облік та управління документами, але й ефективно організовувати процес закупівлі матеріалів та сировини, отримуючи доступ до певних банківських послуг, подання фінансової, фіскальної та статистичної звітності тощо. А при необхідності проаналізуйте деякі (основні) економічні показники (показники бізнесу, параметри) підприємства з метою розробки прогнозу на майбутні періоди діяльності підприємства [25, 30].

У той же час у науковій роботі М. Бенька [4] показано, що на використання комп'ютерних та інформаційних ресурсів в системі бухгалтерського обліку та управління впливають фактори, які класифікують з певних причин, що визначають класифікацію типу ІТ-бухгалтерія в компанії:

- ступінь централізації технологічного виробничого процесу;
- тип дисциплінарної сфери застосування ІТ (бухгалтерський, аналітичний, виробничий);
- ступінь охоплення бухгалтерської та управлінської діяльності (повна або часткова автоматизація);
- клас технологічних операцій, що реалізуються (системи управління процесами, бази даних);
- тип користувальницького інтерфейсу (в основному залежить від типу операційної системи);
- метод побудови мережі (локальної, глобальної);
- інструменти (електронні, електричні, ручні, механічні);
- тип інформаційного забезпечення;
- тип операції. Встановлено, що на українському ринку програмного забезпечення для комп'ютерного обліку є розробки таких системних комплексів [32, 33]:
 - 1С: Бухгалтерський облік (на думку експертів, це найуспішніша повна програмна система серед інформаційних технологій на ринку комп'ютеризації бухгалтерського процесу);
 - Парус (комплексний модуль для автоматизації бухгалтерського обліку в малих, середніх та великих компаніях);
 - БЕСТ ЗВІТ ПЛЮС (автоматизація бухгалтерської роботи з бухгалтерською та звітною документацією відповідного зразка;
 - X-DOOR (автоматизація бізнес-процесів: бухгалтерський облік, складування та торгівля);

- GrossBee XXI (призначений для комплексної автоматизації комерційних та промислових підприємств;
- M.E.Doc IS (програмний продукт, що допомагає працювати з документами різної форми, типу та призначення);
- система ABS (Office-2000); 8) Balance Club (SoNet); 9) GMS (Office Tools) та інші.

Отже, спираючись на дослідження, аналіз поточної ділової практики та з урахуванням інформації в [3, 5, 7, 10, 16, 33], можна сказати, що:

- основою для прийняття будь-якого управлінського рішення на підприємстві є наявність надійності (відображає реальність), своєчасність (відображає актуальність інформації), точність (унікальне розуміння споживачів), повна (її достатність для прийняття рішень), адекватність (відповідність інформаційного процесу, реального іміджу тощо) і цінна (міра зниження стану невизначеності щодо об'єкта, щодо об'єкта) економічної інформації, у формуванні якої основна роль належить системі бухгалтерського обліку підприємства;

– впровадження сучасних інформаційних технологій в організацію бухгалтерського обліку значно підвищує ефективність системи бухгалтерського обліку та подальший розвиток підприємства в умовах ринкової економіки України. Тут ми також повинні погодитися з відповідною та важливою думкою вченого [6], що сьогодні система бухгалтерського обліку в Україні має теоретичні, методологічні та регулятивні обмеження, які не дозволяють вести поточний облік на основі міжфункціонального зв'язку зі стратегією фірми, що унеможливорює отримання інформації, необхідної для стратегічного управління.

Очевидно, що реформа системи бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародних стандартів (із застосуванням сучасних автоматизованих та комп'ютеризованих систем в бухгалтерському обліку та управлінні) є основою інформаційного забезпечення користувачів для прийняття зважених управлінських рішень [2, 6].

Результати дослідження свідчать про те, що:

- Інформаційні технології (такі як систематизація даних та процеси обробки інформації) забезпечують автоматизацію методу бухгалтерського обліку та інших функцій управління в інформаційних системах.

- Бухгалтерський облік (як частина системи бухгалтерського обліку) - впорядкована система збору, запису та узагальнення інформації (у грошовому вираженні) про активи (рухомі та нерухомі, матеріальні активи, речі, що перебувають у власності юридичної особи), зобов'язання та їх обробка шляхом постійного, безперервного та документального обліку всіх комерційних операцій.

Основними (ключовими) елементами методу бухгалтерського обліку є: документація; інвентар; розрахунок; бухгалтерські рахунки; подвійний запис; рівновага.

- Сьогодні система бухгалтерського обліку в Україні має теоретичні, методологічні та регулятивні межі, які не дозволяють вести поточний облік на основі міжфункціонального зв'язку зі стратегією компанії, що унеможливорює отримання інформації, необхідної для стратегічного управління.

- Реформа системи бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародних стандартів (із застосуванням сучасних інформаційних технологій в бухгалтерському обліку та управлінні) є основою внутрішньої (керівники, засновники, учасники та власники, що належать підприємству) та зовнішньої (інвестори, кредитори та інші) користувачі економічної бухгалтерської інформації, щоб вони могли приймати обґрунтовані управлінські рішення.

ВИСНОВКИ

Тому як в науковій літературі, так і в нормативних актах не існує єдиного підходу до змісту товарно-матеріальних цінностей. Тому така ситуація впливає на можливість помилок у формуванні бухгалтерських даних та їх поданні у звітності. Ми підтримуємо думку автора Подолянчука О.А., що, перш за все, визначаючи суть товарно-матеріальних запасів, необхідно враховувати зміст нормативного регулювання бухгалтерського обліку об'єкта, що розглядається.

Тому ми погоджуємось із судженням автора про те, що запаси - це матеріальні оборотні активи, які повністю використовуються протягом операційного циклу для створення продукції, товарів, послуг, робіт, а також для будь-яких економічних або управлінських потреб компанії [1, с. 93].

Класифікація запасів необхідна для раціональної організації складу, аналітичного обліку, а також для нормування, планування, обліку, аналізу, управління запасами та інших потреб бізнесу.

Тому однією з основних, найбільш складних і проблемних проблем бухгалтерського обліку на організаціях є правильне і раціональне відображення в бухгалтерському обліку фактичної вартості запасів. Значна увага також приділяється оцінці запасів у міжнародних стандартах бухгалтерського обліку.

На наш погляд, перелік витрат, наданий науковцями, не завжди дозволяє нам достовірно оцінити вартість товарно-матеріальних цінностей, отриманих від постачальників. У цьому випадку перелік інших витрат потребує більш детального уточнення. Точний перелік інших витрат, які необхідно враховувати при первісній вартості запасів, придбаних за окрему плату, ні П (С) БО 9 “Запаси” [9], ні Методичні рекомендації № 2 [5] не визначаються.

При організації бухгалтерського обліку запасів слід керуватися такими нормами:

- Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-XIV ВР від 16 липня 1999 р.;
- Положення про документальне забезпечення бухгалтерських записів, затверджене Положенням ІФІ №88 від 24.05.95;
- Інструкції про порядок реєстрації довіреностей, видані, повернуті та використані для отримання цінностей. Наказ Міністерства фінансів №87 від 16 травня 1996 р.;
- План рахунків бухгалтерського обліку капітальних активів, пасивів та господарських операцій підприємств та організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291.

Метод ідентифікованих витрат використовується для аналізу випущених запасів та послуг, що виконуються за спеціальними замовленнями та проектами, а також запасів, які не замінюють один одного. Якщо ми застосовуємо метод середньозваженої собівартості, то запаси аналізуються за формулою: вартість залишків запасів на початок місяця плюс вартість запасів, що була отримана протягом місяця, поділена на розмір запасів на початок місяця плюс сума, отримана за місяць.

Оцінка запасів методом полягає в тому, що списання матеріальних активів відбувається в такій послідовності: залишок на початок періоду, перший дохід, потім другий, третій і наступний дохід за їх цінами. Залишки акцій на кінець місяця визначаються за останніми цінами акцій.

Синтетичний облік придбаних товарно-матеріальних цінностей на рахунку 20 “Запаси” та його субрахунки організації обліковується за фактичними витратами на їх покупки (закупівлю), що, як зазначалося вище, включає: вартість покупки та транспортно-закупівельні витрати (транспортні витрати, навантаження, розвантаження, доставка на склади компанії, включаючи поповнення постачальників та посередників, вартість послуг товарних бірж та брокерських контор, митні збори та податки тощо).

Аналітичний облік товарно-матеріальних запасів ведеться за іменами або за однорідними групами, використовуючи картки складського обліку, які

вносяться в архів технічними групами товарно-матеріальних цінностей за номенклатурою-прейскурантом. Кожна з інвентарних груп поділяється на типи, сорти, марки, типи, розміри. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничого запасу присвоюється номенклатурний номер, який фіксується у спеціальному реєстрі - номенклатурному списку, де також вказується одиниця виміру та облікова ціна запасу.

Результати дослідження свідчать про те, що:

- Інформаційні технології (такі як систематизація даних та процеси обробки інформації) забезпечують автоматизацію методу бухгалтерського обліку та інших функцій управління в інформаційних системах.

- Бухгалтерський облік (як частина системи бухгалтерського обліку) - впорядкована система збору, запису та узагальнення інформації (у грошовому вираженні) про активи (рухомі та нерухомі, матеріальні активи, речі, що перебувають у власності юридичної особи), зобов'язання та їх обробка шляхом постійного, безперервного та документального обліку всіх комерційних операцій.

Основними (ключовими) елементами методу бухгалтерського обліку є: документація; інвентар; розрахунок; бухгалтерські рахунки; подвійний запис; рівновага.

Реформа системи бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародних стандартів (із застосуванням сучасних інформаційних технологій в бухгалтерському обліку та управлінні) є основою інформаційного забезпечення внутрішнього (менеджери, засновники, учасники та власники майна) та зовнішнього (інвестори, кредитори та інші) користувачі інформації економічного обліку, щоб вони могли приймати обґрунтовані управлінські рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановська Т.В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: автореф. дис. канд. економ. наук: 08.06.16 / Т.В. Барановська.– Національний аграрний університет, Київ, 2015. –27 с.
2. Безверхий К. В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні : монографія / К. В. Безверхий, Т. В. Бочуля. – К. : Центр учб. літ., 2014. – 184 с.
3. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. – К.: Ліра-К, 2014. – 402 с.
4. Білуха М. Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит: навч. посіб. / М. Т. Білуха, Т. В. Мікітенко. – К.: Українська академія оригінальних ідей, 2005. – 888 с.
5. Блакита Г. В. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю / Г. В. Блакита, О. Т. Бровко // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – №3 (69). – С. 23-29.
6. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. А. Бланк. – К.: Ельга НікаЦентр, 2007. – 481 с.
7. Верига Ю. А. Облікова політика організації: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2015. – 315 с.
8. Герман Я. Ю. Облік дебіторської заборгованості: державний і зарубіжний досвід / Я. Ю. Герман. – Донецьк: ДонНУЕТ. – 2013. – С. 21-26.
9. Гойло Н. В. Розмежування сутності бухгалтерських категорій зобов'язання, заборгованість, розрахунки. / Н. В. Гойло // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 2 (60). – С. 26-28.
10. Городянська Л. О. Особливості організації обліку дебіторської заборгованості на підприємстві / Л. О. Городянська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – №6. – С. 9-16.
11. Жук В.М. Бухгалтерський облік: шляхи вирішення проблем практики і науки: Монографія /В.М. Жук. – К.: ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2018. – 454 с.

12. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу:[підручник] / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. – К.:КНЕУ, 2017. – 412 с.
13. Шара Є. Ю. Фінансовий облік I : навч. посібник / Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська / Держ. фіскальна служба України, Нац. ун-т Держ. податкової служби України. – К. : ЦУЛ, 2016. – 336 с.
14. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2015. – 572 с.
15. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності: навч.-довідн. посібн./ [Ю.С. Цал-Цалко, Г.Г. Кірейцев, І.В. Луканьов та ін.]. – Житомир: ПП “Рута”, 2019. – 707 с.
16. Облікова політика організації: Навчальний посібник / За ред. Лузана Ю.Я., Гаврилюка В.М. – [2-е вид., доп. і перероб.]. - К.:“Юр-Агро-Веста”, 2019. - 328 с.
17. Береза С.Л. Побудова облікової політики відображення грошових активів та дебіторської заборгованості /С. Л. Береза //Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2016. – № 1(23). – С. 35-44.
18. Боднар О.В. Окремі аспекти формування облікової політики організації стосовно витрат на виробництво продукції / О.В. Боднар // Облік і фінанси. – 2014. – № 2(64). – С. 14-18.
19. Гаркавін Р. Розрахункові операції / Р. Гаркавін// Дебет-Кредит: школа бухгалтера. – 2014. – № 27. –С. 4.
20. Гойло Н.В. Розрахунки організації: порівняння стану наукових досліджень в республіці Білорусь, Україні та Російській Федерації / Н.В. Гойло // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2017. – № 1(55). – С. 50-58.
21. Домбровська Н. Р. Удосконалення обліку дебіторської заборгованості в умовах застосування комп’ютерних технологій / Н.Р. Домбровська // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи

в Україні. : Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф.. – Тернопіль : ТНЕУ. – 2012. – С. 15-18.

22. Житна І. П. Сучасні технології удосконалення системи автоматизації обліку та управління виробництвом. /І. П. Житна, О. А. Садовніков // Управління розвитком. – 2010. – № 3. – С. 126-128.

23. Камінська Т.Г. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю організації / Т.Г. Камінська //Облік і фінанси АПК. – 2018. – № 4. – С. 81-86.

24. Ловінська Л. Г. Державне регулювання бухгалтерського обліку в Україні: мета та сфера впливу / Л. Г. Ловінська // Фінанси України. – 2012. – № 4. – С. 56-66.

25. Маляревський Ю.Д. Формування облікової політики організації / Ю.Д. Маляревський //Економіка розвитку. – 2016. – № 3(39). – С. 105-107.

26. Прокопенко Т. Ю. Правова база обліку та аналізу дебіторської заборгованості / Т. Ю. Прокопенко, Є. П. Гнатенко // Молоді науковці. – 2014. – № 10. С. 8-14

27. Різник І. В. Проблеми управління дебіторською заборгованістю / І. В. Різник // Управління розвитком. – 2013. – №1 (141)2. – С. 40-43.

28. Скорба О. А. Регулювання обліку дебіторської заборгованості у державій та зарубіжній практиці / О. А. Скорба // Економіст. – 2009. – №11. – С. 50-56.

29. Скоробогатова В. В. Методика бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості як складової змішаних активів / В. В. Скоробогатова // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 7[17]. – С. 270-276.

30. Чорнобривець М. М. Дебіторська заборгованість: сутність та причини виникнення / М. М. Чорнобривець. – Європейські перспективи. – 2013. – №10. – С.181-185.

31. Чорнобривець М. М. Управління дебіторською заборгованістю організації / М. М. Чорнобривець // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – С. 241-247.

32. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

33. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

34. Іщенко Я.П. Складові облікової політики /Я.П. Іщенко, Б.Ю. Іщенко [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/6419

35. [Кузьмінський, Ю. (2011). Оцінка ефективності впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік. Бухгалтерський облік і аудит, 7, 27–31

36. Левицька, С., Романюк, А. (2010). Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи державних підприємств. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування, 50, 156– 163

37. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка” від 01.01.2012 [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_015.

38. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: затв. наказом Мін-ва фінансів України від 07.02.2019 р. № 73. – [Електронний ресурс] –Джерело доступу :<http://www/zakon.rada.gov.ua>.

39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 “Дебіторська заборгованість”: Наказ Міністерства фінансів України від

08.10.1999 р.№ 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

40. [Носкова, Т., & Омелько, М. (2012). Проблеми та перспективи впровадження інформаційних технологій в організації бухгалтерського обліку. *Sophus*, 12

41. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.2007 р.№ 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.

42. Присяжнюк С. В. Облік поточної дебіторської заборгованості за державою та міжнародною практикою [Електронний ресурс] / С. В. Присяжнюк, Т. В. Короленко. –

Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PVMN_2012/Economics/7_123418.doc.htm.

43. Павлова, І. (2010). Автоматизація процесу бухгалтерського обліку як засіб підвищення його ефективності. Актуально на 13.01.2019. URL: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Informatica/60136.doc.htm

44. Пісьмаченко, Л., Васильєва, В., & Яковенко, І. (2010). Сучасні інформаційні технології обліку та аудиту в управлінні компаніям. Інвестиції: практика та досвід, 9, 43–47

45. Плаксієнко, В., & Ліпський, Р. (2018). Бухгалтерський облік в управлінні компаніям: проблеми теорії і практики. Актуально на 01.01.2019. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.2/039.pdf>

46. Поліщук, О. (2014). Особливості застосування комп'ютерних технологій для автоматизації бухгалтерського обліку в організаціях. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*, 11(2), 287–293

47. Смуглякова, В. (2013). Проблеми та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку. *Управління розвитком*, 5, 121–123

48. Тітова, О., Бородіна, О. (2014). Аналіз обґрунтованості інформатизації та комп'ютеризації діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економічний аналіз*, 18(2), 262–268

49. Чумаченко, Г. (1999). Організація управління малими та середніми організаціями з застосуванням інформаційних технологій (Автореферат кандидатської дисертації). Луганськ: Східноукраїнський державний університет

50. Хомик П. М. Порівняльний аспект обліку заборгованості організації за П(с)БО ТА МСФЗ (IAS) [Електронний ресурс] / П. М. Хомик, М. А. Кулик. –

Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2012_3/56.pdf

51. Шипунова О. В. Автоматизація управління компаніям: основні принципи, функції та підходи / О. В. Шипунова // [Електронний ресурс].

Режим доступу:

http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/pprbsu/2011_31/11_31_34.pdf

ДОДАТКИ

Додаток А

Підходи науковців до використання термінів для визначення поняття “запаси”

Автори, нормативні джерела	Терміни, що використовуються для позначення
П(С)БО 9 “Запаси”, Н.В. Чабанова, Р.Л. Хом’як, Ю.А. Василенко, П.М. Гарасим, Т.В. Гладких, С.В. Голов, О.І. Єрмак, Г.П. Журавель, Г.А. Семенов В.С. Лень, Г.В. Нашкаревська, В.О. Онищенко, М.С. Пушкар, В.В. Бабіч, І.Б. Садовська, О.О. Єропутова, А.В. Бугай Л.К. Сук, Н.М. Ткаченко, П.С. Тютюнник, П.Я. Хомин,	“запаси”
Т.Г. Китйчук, В.С. Лень, І.Д. Бенько, З.Д. Тичук, М.Р. Лучко Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	“товарно-матеріальні цінності”, “матеріальні цінності”
І.А. Карабоза, О.М. Губачова, О.В. Мурашко, І.Р. Любезна, С.М. Хмелевський, С.І. Мельник	“матеріальні запаси”, “товарно-матеріальні запаси”, “матеріально-виробничі запаси”
Н.М. Селіванова, Фуад Сулейман Махмуд АльФасфус, Ф.Ф. Бутинець,	“товарно-виробничі запаси”

Джерело: [2, с. 303]

Дефініція терміна “виробничі запаси” в економічній літературі

Автор	Активи	Засоби виробництва	Оборотні засоби	Предмети праці	Матеріальні ресурси	Матеріали	Виробничі запаси	Споживаються в операційному	Призначені для виробництва продукції або
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Багрій П.І.		+			+				
Бородкін А.С.			+	+	+			+	
Безруких П.С.				+	+	+		+	
Бутинець Ф.Ф.	+			+			+	+	+
Велш Г.А.	+							+	+
Верхоглядова Н.І.					+			+	+
Грабова Н.М.	+			+		+	+	+	+
Коваленко А.М.	+		+					+	
Кужельний М.В.				+			+		
Ліберман Л.В.				+		+		+	
Міддлтон Д.							+		
Мус Г.									+
Новодворський В.Д.			+	+	+				+
Сопко В.В.			+			+	+		
Петрова В.І.			+	+		+	+	+	
Пушкар М.С.			+	+		+			+
Річард Д. Ірвін					+			+	+
Терещенко Л.О.	+			+			+	+	+
Хендріксен Е.С.			+			+		+	
Шара Є.Ю.	+		+				+	+	+
Шквір В.Д.					+	+	+		

Поділ виробничих запасів на види

№ п/п	Класифікаційні групи запасів	Вид запасів	Характеристика
1.	За призначенням і причинами утворення	Постійні	Частина виробничих запасів, що гарантують безперервність виробничого процесу між двома послідовними поставками
		Сезонні	Виробничі запаси, що формуються під час сезонного виробництва або під час сезонних перевезень
2.	За місцем знаходження	Складські	Запаси на складах компанії
		У виробництві	Над якими працюють
3.	За рівнем наявності на підприємстві	Нормативні	Виробничі записи, що відповідають запланованим обсягам виробничих запасів, необхідних для забезпечення безперебійної роботи підприємства
		Понаднормові	Перевищення їх нормативного числа
4.	Відносно до балансу	Балансові	Запаси, що належать компанії та відображаються у фінансовій звітності.
		Позабалансові	Запаси, які не належать підприємству і перебувають у ньому в силу певних обставин.
5.	За походженням	Первинні	Запаси, отримані підприємством від інших компаній, і не переробляються
		Вторинні	Матеріали та вироби, які можуть бути використані вдруге у виробництві

6.	За складом і структурою	Виробничі запаси	Запаси сировини, сировини та допоміжних матеріалів, напівфабрикатів власного виробництва, напівфабрикатів витратних матеріалів, компонентів, палива, запасних частин, тари та пакувальних матеріалів, МШП
		Запаси незавершеного виробництва	Частина продуктів, які не пройшли всі стадії переробки та не приймаються службою технічного контролю (ВТК)
		Запаси готової продукції	Продукція, виробництво якої завершено, приймається ВТК та є на складі
		Товарні запаси	Товари в обігу, а також товари в дорозі.

Регулювання обліку виробничих запасів згідно Положень (стандартів)
бухгалтерського обліку

№	Назва П(С)БО	Короткий зміст
1.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.	Цим положенням визначаються мета, склад та принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання та розкриття її елементів.
2.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 “Баланс”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.	Визначає зміст та форму балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. У статті “Виробничі запаси” показується вартість запасів малоцінних та швидкозношуваних предметів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу.
3.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.	У статті “Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)” показується виробнича собівартість реалізованої продукції, яка визначається згідно з П(С)БО 9 “Запаси”, 16 “Витрати”.
		У статті “Інші операційні витрати” відображаються собівартість реалізованих виробничих запасів
4.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 “Звіт про рух грошових коштів”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87.	У статті “Зменшення (збільшення) оборотних активів” у графі “Надходження” відображається зменшення, у графі “Видаток” - збільшення статей оборотних активів.

5.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 “Запаси”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246.	Головний документ, що розглядає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси організації та її розкриття у фінансовій звітності. У даному стандарті розкрита інформація про визнання та первісну оцінку запасів, оцінку вибуття та оцінку на дату балансу.
6.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318.	До складу прямих матеріальних витрат, які включаються до виробничої собівартості входять вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції. До інших операційних витрат відносять собівартість реалізованих виробничих запасів, втрати від знецінення запасів
7.	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 “Об'єднання підприємств”, затверджено Наказом МФУ від 07.07.1999 р. № 163.	Справедлива вартість запасів визначається як ціна реалізації за вирахуванням витрат на реалізацію та суми надбавки (прибутку), виходячи з надбавки (прибутку) для аналогічної готової продукції та товарів.

Характеристика нормативно-правової бази з обліку виробничих запасів

№	Назва нормативного документа	Характеристика документа
1	2	3
1.	Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” №996-XP7 ВР від 16 липня 1999р.	Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання бухгалтерської звітності в Україні.
2.	Інструкція “Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку” План рахунків бухгалтерського обліку та інструкції. Наказ Міністерства фінансів України №246 від 20 жовтня 1998р. Та від 30.11.99р. №291	Визначає основні рахунки та субрахунки обліку виробничих запасів.
3.	Інструкція “По інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків”. Наказ Міністерства фінансів України від 11.02.94р. №69 із змінами і доповненнями від 26.06.2000р. №115	Визначає порядок проведення інвентаризації виробничих запасів, та основні вимоги, щодо оформлення результатів інвентаризації.
4.	Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей. Наказ Міністерства фінансів №87 від 16.05.1996р.	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей.
5.	Постанова Кабінету Міністрів України “Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей” Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.99р. №116	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей.
6.	Порядок проведення до оцінки залишків матеріальних цінностей Наказ Міністерства фінансів № 69 від 12.08.1994р.	Регулює порядок проведення до оцінки залишків матеріальних цінностей

7.	Наказ Міністерства статистики України “Про затвердження типових первинних документів з обліку сировини і матеріалів”. Наказ Міністерства статистики України №193 від 21.06.96р.	Визначає перелік та форму типових первинних документів, які можуть застосовуватися організаціями при обліку сировини та матеріалів.
8.	Наказ Мінфіну України “Про кореспонденцію рахунків”. Наказ Міністерства фінансів № 143 від 28.03.2002р.	Визначає типові бухгалтерські проведення, пов'язані з обліком надходженням, вибуттям та виробництвом виробничих запасів.
9.	Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку. Наказ Міністерства фінансів № 356 від 29.12.2000р.	Надає методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку з обліку виробничих запасів.